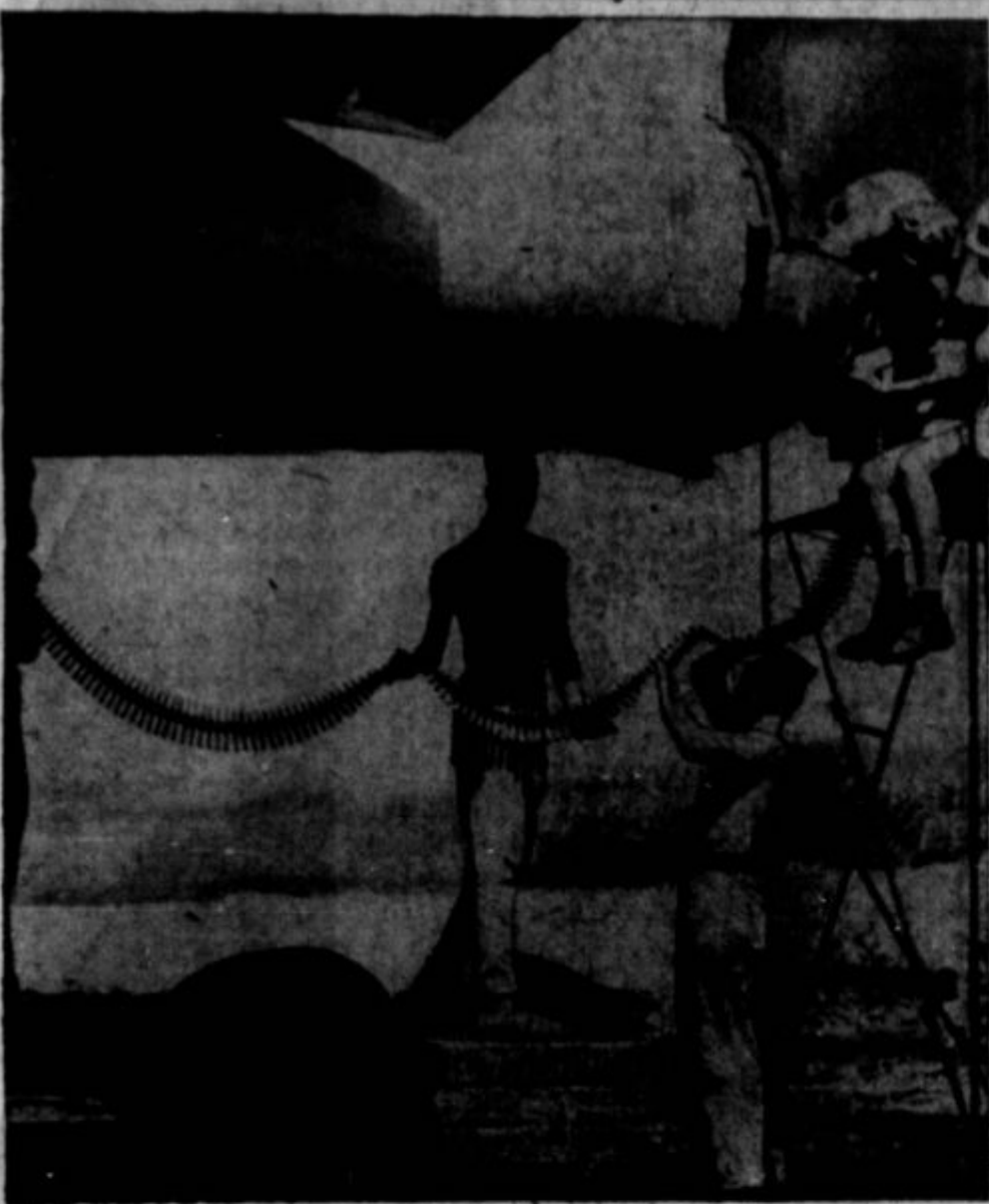

NALAGANJE MUNICIJE NA AMERIŠKI SUPERFORTRESS

Angleška politika v Italiji služi edino reakciji

SOCIALISTI ODKLONILI SODELOVANJE V NOVI ITALIJANSKI VLADI. — SFORZA POJASNUJE INTRIGE, KI IMAJO NAMEN ITALIJO OHRANITI ZA MONARHIZEM

Ko je padel premier Pietro Badoglio, ker ni imel zaslombe med narodom, je bilo kmalu zatem razvidno, da stališče italijanskih takozvanih protifašističnih strank Churchill ni všeč. Angleži so smatrali, da bi moral Badoglio ostati na krmilu do izgonu Nemcev iz Italije in potem šele naj se bi Italijani s pomočjo glasovnice pomenili, ako ga še hočejo ali ne.

Vprašanje dinastije najbolj sporno

Skozi ves ta čas je angleška diplomacija delovala za ohranitev kralja na prestolu, in pa da ga utrdi na njemu pod masko njegove "spreobrnitve" in njegove "borbe" proti Nemčiji, češ, mar ni bil kralj, pa njegov maršal Badoglio, ki sta preklinala zvezo s Hitlerjem in nam dala italijansko vojno mornarico v pomoč?

O teh spletkah smo v tem listu veliko pisali, toda dejstvo se ni izvedelo, dokler ni koalicijska vlada, v kateri je bilo zastopanih šest strank, odstopila, češ, da ji v danih razmerah ni mogoče delati.

Situacija pa je ta: Anglija si je določila Italijo za svojo sfero vpliva in hoče, da se ji več ne izpuli iz rok, kakor se ji je pod Mussolinijem, kateremu je v začetku veliko pomagala. Italija je važna zaradi angleške plovbe v Sredozemlju. Zaradi tega jo hoče pod svojo kontrolo, in pa Grčijo, Francijo pa če že ne pod kontrolo, saj v zavezništvo. Iz tega razloga je tudi Turčija pod angleškim vplivom in z njo v zavezništvo, čeprav ga vlada v Ankari ni hotela izpolniti pač pa le jemala pošiljatve v blagu in pa ameriško lend-lease podpora.

Sforza padel

Zahteva za odpravo kralja je bila torej po zaslugi Anglije, in nedvomno tudi z odobritvijo Moskve in Washingtona, zadušena. Storjen pa je bil kompromis v tem, da kralj ne bo več sam izvrševal vladarskih poslov, torej ostane kralj le po imenu. A funkcije vladarja pa bo vršil njegov sin Umberto.

Ko je postala situacija koalicijske "protifašistične" vlade pod fašističnim vladarjem neznošna in odstopila, je bilo kajpada treba sestaviti novo in glavno besedo pri tem so imeli spet Angleži, to se pravi, Churchill in Eden ter njun diplomatski aparat, ki prede po vsem svetu. Socialistična stranka je izjavila, da ne vstopi več v vlado, razen pod svojimi pogoji. Glavni je bil, da se mora fašizem iztebati iz uradov, uvesti socialne reforme, in da mora biti nova vlada res vlada, ne pa pečat zavezniškega vrhovnega poveljstva.

Grof Sforza, ki ni noben radikal, ampak velja pa za anti-fašista in za Mussolinijevga in kraljevega nasprotnika, pa je bil pripravljen stopiti v novo vlado, kakor je bil v prejšnji, pogojno, da bo ali premier, ali pa minister vnanjih zadev, oziroma oboje. Angleži so dali svoj veto in Sforza je moral ostati zunaj. Ameriški state department je to intervencijo Angležev v notranje zadeve Italije z diplomatičnimi besedami obsodil, toda če je storil tudi kake druge korake, tega javnosti ni še naznanil.

Angleži so se potem izgovarjali (Nadaljevanje na 4. strani.)

Delu na kulturnem polju, med ameriškimi Slovenci še dolgo ne sme biti konca

Erzem Gorshe pravi v Am. druž. koledarju (1. 1945), da se bo po vojni delo na kulturnem polju med ameriškimi Slovenci zelo pospešilo in pomoči v tej nalogi se nadeja od naših fantov, ko se vrnejo iz armade. Po njegovem mnenju bi niti sedaj ne smelo zastati toliko prosvetnih aktivnosti kolikor jih je, čeprav nam je vojna pobrala iz naših kulturnih društev, pred vsem iz dramskih in pevskih zborov veliko mladih moči.

Res so radi tega nastale težave. Marsikak zbor — bodisi dramski ali pevski, je ali povsem prenehal, ali pa le životaži. A nekaj se jih le krepko drži.

Mnogi so mnenja, da temu pojemanju ni vzrok le vojna, ampak tudi pomanjkanje zanimanja med našo publiko za naše predstave in petje. A bo skoro bolj res, da bi se publika še zmerom zanimala, ako bi ji mogli nuditi dobre predstave in koncerte. Saj vidimo celo pri mladinskih krožkih, kadar imajo priredbe, da se odrasli z zanimanjem zanje, in to ne samo starši dotičnih otrok.

V Milwaukeeju, kjer so imeli pred leti sijajno razvito dramatiko, so z njo prenehali. Vzrokov je več, med njimi tudi vprašanje dvoran. Potem so več ali manj pričeli životariti tudi njihni pevski zbori. Še celo "Naprej" je bil med njimi. In nato so pravili, da je povsem prenehal, češ, da ni pevec in tako dalje. In pa dobre volje. Pa so se nekateri zavzeli, da "Naprej" mora naprej, in tako je zbor spet oživel in postal krepak ter odločen gojiti slovensko glasbo kakor jo je toliko prejšnjih let. In v Chicagu pa je dramski odsek kluba št. 1 JSZ s svojo predstavo v nedeljo 10. dec. pokazal, da je tu še polje za dramatiko, da se moči, čeprav s težavo, še dobi, in pa avdienco-celo v največji snežni nevihti. Gorše, ki piše v novem koledarju o slovenskem narodnem muzeju, ugotavlja, da slovensko kulturno polje v Ameriki še dolgo ne bo za v muzej, in je v pravem. Delo na kulturnem polju v naših naselbinah mora živeti dalje in si iskati novih moči med tu rojenimi fanti in dekleti.

Priredba kluba št. 1 JSZ v Chicagu dobro uspela vzlic snežni nevihti

V nedeljo 10. decembra smo imeli v Chicagu blizard. Snega je padlo kot v tem mestu še redkokdaj v enem dnevu. Medlo je kakor za stavo in promet je bil oviran. Mnogo avtov je obtičalo v snegu.

Ali bo na tak dan sploh šel kdo iz hiše, so se vpraševali člani kluba št. 1 JSZ, ki so imeli vse aranžirano za vpriizoritev drame "Norec". Toliko truda, toliko časa je treba igralcem, predno se igre nauče, toliko tekanja, predno je vse pripravljeno in urejeno, sedaj pa te obišče snežna nevihta, in si misliš, da bo vsa stvar izgubljena in še polno stroškov povrhu, namesto dobiček.

Popoldne je še posebej snežilo. Pa so ljudje vseeno prišli, seveda mnogo manj kot jih bi drugače, in nekateri z avti sploh

niso mogli naprej, ali pa so prišli z zamudami. Enako oni, ki so se vozili na pouličnih. Do štirih je bila dvorana že prilično polna in po vršenem programu je trajala zabava vzlic vsemu pozno v večer.

O predstavi sami bo več v prihodnji številki. Tu naj bo le ugotovljeno, da je občinstvu izredno ugajala in nikomur ni bilo žal, ki je prišel.

Tudi mešan pevski zbor "Naprej" iz Milwaukeeja je prišel, kakor je obljubil, in zapel nekaj mičnih pesmi. S tem nastopom je pokazal, da bo spet to, kakor je bil pred leti, ko je bil na višku, namreč da bo "Naprej" spet prvovrsten slovenski pevski zbor.

Precej prijateljev dramatike je prišlo tudi iz Waukegana, pa iz čikaškega north side in nekaj

Zveza med Francijo in Rusijo za Evropo velikega pomena

Načelnik provizorične francoske vlade Charles de Gaulle ni šel v Moskvo samo da vidi Stalina in na banket v Kremlin. Ob povratku v Pariz je prinesel s sabo pogodbo, ki določa, da sta si odslej Francija in Rusija zaveznici in da bosta v bodoče vzajemno delovali. Pogodba določa, da če bo ena teh dveh dežel napadena, ji pride druga na pomoč. A dogovor gre še daleč. Pomeni v bistvu, da če se jima bo zdelo, da se nevarnost kakega bodočega Hitlerja zopet pojavlja, bo a Francija in Rusija prej udarile.

Ta pogodba je velik udarec za Churchilla in njegovo diplomacijo, kajti v njegovem načrtu je bilo, naj zapadna Evropa postane nekaj "Commonwealth" pod angleškim protektoratom. Francija bi v tem slučaju morala biti ne le podrejena država, ampak se degradirati v državo drugega ali pa tretjega reda. A de Gaulle stremi, da spet postane veselila.

Francija je imela skoro enako pogodbo z Rusijo že pred to vojno. Toda v parlamentu ni bila nikoli odobrena. Francoska reakcija, pod vodstvom Pierra Lavalja, se smatrala, da je boljše iskati sporazum s Hitlerjem, kot pa stopiti v zvezo z boljševiki.

Enako je imela Rusija s Francijo pogodbo, da bo šla v slučaju napada na Čehoslovaško nji na pomoč, pogojno, da to stori tudi Francija. Tista pogodba pa je bila res v veljavi. Ampak Francija se je ni držala in je rajše žrtvovala Čehoslovaško Hitlerju, "zaradi ohranitve mira v Evropi".

Kajne, kako ga državniki s takimi intrigami polomijo — a ne zase, ampak za narode, v katerih imenu igrajo svojo diplomacijo. Ako bo nova Francija pametnejša, ne bo takih napak več ponavljala.

LETNA SEJA KLUBA ŠT. 49 JSZ

Cleveland, O.—V nedeljo 17. decembra ob 10. dop. bo letna seja kluba št. 49 JSZ. Vršila se bo v Slovenskem delavskem domu. Člani so prošeni, da se je vsi udeležijo. — Andrew Božič.

SEJA KLUBA ŠT. 1 JSZ

Chicago, Ill.—Klub št. 1 JSZ bo imel svojo letno sejo v petek 22. decembra v SDC.

Na dnevnem redu bodo razna poročila, med drugim poročilo tajnika o prireditvi 10. dec. in pa poročilo dramskega odseka.

Ker je to ena izmed najvažnejših sej v letu, so vsi člani in članice vabljeni, da se je polnoštevilno udeležijo. — Odbor.

druhih iz sosednih krajev.

Tako so igralci in drugi, ki so pomagali, le imeli zadoščenje, da njihov trud ni bil zaman.

Laboriti sklenili ostati v vladi do poraza Nemčije

POSLANCI DELAVSKE STRANKE REBELIRAJO. EKSEKUTIVA L. P. SKLENILA, DA NE BO POVZROČILA POLITIČNE KRIZE. — LASKI OBSODIL CHURCHILLOVO VNANJO POLITIKO

Značilno je, da vzlic vplivu delavske stranke v Angliji je v angleški vnanji politiki brez veljave. Ta je popolnoma posest torijev in vsa usmerjena v tradicionalnih smerah angleškega imperializma. Tudi ko je imela vlado nekaj časa delavska stranka, je vnanja politika bila nadaljevana po starem tiru.

Zahteve za izstop iz vlade

Toda ker je angleška vnanja politika v tej vojni celo za angleške laborite šla predaleč na desno, in v reševanju reakcije v Belgiji, v Grčiji, v Italiji in na Nizozemskem, so pričeli delavski poslanci protestirati. Začeli so med seboj akcijo, da se delavske ministre pozove iz vlade. To bi v sredi vojne povzročilo na Angleškem hudo politično krizo, ki bi morda imela težke posledice, in še zavezniška sloga bi utegnila priti v nevarnost.

Koalicija ostane pogojno

Iz tega razloga je eksekutiva delavske stranke sklenila, da delavski ministri ne bodo resignirali iz vlade, poslancem pa rekla, naj razumejo vzroke in jo podpro v tem stališču. Kajti ko je zadnjič Churchill zahteval, da naj se parlament izreče, če mu zaupa ali ne, so se delavski poslanci porazgubili po veži, da jim ni bilo treba glasovati za padeč Churchilla, kajti zaupnice bi mu ne mogli dati. Churchill jo je sicer dobil z veliko večino, po zaslugi onih poslancev vseh strank, ki so se vzdržali glasovanja.

Eksekutiva delavske stranke pa je poslancem obljubila, da delavska stranka izstopi iz vlade čim bo Nemčija poražena in tedaj stopi v opozicijo in pa v kampanjo, da pri prihodnjih volitvah dobi večino v parlamentu.

Reakcijo težko podpirati

Dasi delavska stranka v ministru vnanjih zadev ni zastopana, je za njegova dejanja vendarle odgovorna, kot vse druge stranke, ki so v vladi. Nemogoče je delavskim poslancem in delavskim listo mbraniti početje je angleškega vojaštva v Grčiji in v Belgiji. Tudi ni socializem v Angliji všeč, kar se dogaja po zaslugi angleške vnanje politike v Italiji, in je naravno, da protestirajo. Dokler bodo v vladi, bo to vse, a zalego ne bo nič, ako ne dobe vlade v svoje roke. Kar pa se tiče monarhizma, se konservativni angleški laboriti italijanskim socialistom čudijo, čemu so tako glasni za strmoglavljenje dinastije, češ, na Angleškem jo imamo, pa z njo tudi delavstvo lahko prav dobro izhaja.

Sklep morda ne bo obveljal

Izjava eksekutive delavske stranke, da se sedaj ne sme povzročiti politične krize, je po mnenju mnogih poslancev na zelo šibkih nogah. Kajti ako bo Churchill svojo reakcionarno politiko v osvobojenih deželah nadaljeval, bo delavska stranka morala odprto stopiti proti nje-mu in v tem slučaju bo moral resignirati. Toda skoro gotovo je, da ga bo kralj zopet pozval sestaviti vlado. V tem slučaju bi jo tvorila le torijska stranka, ki je v sedanjem parlamentu v veliki večini.

Laskijevo stališče

Profesor Harold J. Laski, ki je podpredsednik delavske stranke in velja na Angleškem za levičarskega socialisto, je poslanec dejal, da jim ne preostaja drugega koth podpirati Churchilla, dokler ne bo Hitler poražen. Na seji eksekutive, ki ji je predsedoval, je izvajal, da (Nadaljevanje na 4. strani.)

V armadi čez 700,000 črncev, od teh nad polovico prek morja

Vojni department objavlja v svoji zadnji statistiki, da je v ameriški armadi 701,678 črncev, od teh nad polovico preko Atlantika in Pacifika. Od teh jih je nad 133,000 v inženirskih oddelkih, kar pa nekateri kritiki med črnci smatrajo za napačno ime. Namesto inženirski bi se po njihovem morali imenovati težaki oddelki, ker se te črnce rabi pri kopanju jarkov, pri gradnji nasipov, popravljanju cest, mostov itd. Torej so delavci "z lopato in krampom", ne pa inženirji. Vojni urad na to odgovarja, da se v teh inženirskih oddelkih prav tako uposljuje belopoltni vojaše kot zamorce. In v moderni vojni so te vrste bataljoni jako važni.

V letalstvu je blizu 74,000 črncev, v topništvu, obrežnih stražah, infanteriji in v raznih drugih oddelkih pa služijo vsi ostali črnci.

Vojni department pravi v svojem poročilu, da so se črnci na zapadni fronti zelo pogumno izkazali. V rekonstrukciji pristanišč v Franciji opravljajo razna tehnična dela.

Dolgo se je črnce jemalo le v armado. A v sedanjih vojni se jih jemlje tudi v mornarico, dasi bi mornarični poveljniki in belopoltni mornarji radi, da se bi te tradicije ne prelomilo. Ker pa je bila to diskriminacija proti črncem, se je mornarica morala udati. Pa tudi v armadi so zapostavljanja proti črncem odpravljena. Saj vojna oblast tako zahtuje.

Zvišavanje plač vedno zadaj za večanjem cen

Glavna stvar v unijah so zahteve za zvišanje plač in pred leti so se morale veliko boriti tudi za skrajšanje delavnika. To zahtevo bodo po vojni obnovile. Sedaj pa se največ ukvarjajo s problemom tistih delavcev, ki trdijo, da so pre nizko plačani in zahtevajo zvišanje.

To, da je v tej deželi milijone delavcev, katerih zaslužek jim ne dovoljuje takozvanega dostojnega preživljanja, je resnica. A večina teh je še vedno neorganizirana.

Boljše je v vojni industriji, a tudi v nji ne za vse delavce. Vendar pa shajajo dobro, ker delajo nad 40 ur, mnogi po 50

ur in več, in to jim s plačo za čas in pol dvigne njihov teden-ski ček na precejšnjo višino. Po vojni tega ne bo. Morda mnogi ne bodo niti po 40 ur zaposleni in to bo pomenilo zanje drastično znižanje mezde. To zmanjšanje, ki bo ogromno, bo znižalo takozvani narodni dohodek za mnogo milijonov. Kolikor delavec zasluži, toliko lahko za-pravi. In čimvečji so dohodki delavcev, več je prometa. V krizi — saj se morda ljudje še spominjajo, pa je vlada blago in živino uničevala, in farmerjem pa plačevala zato, da so manj pridelali. Vzrok temu je bil, ker nad 10 milijonov delavskih družin sploh ni imelo dohodkov, ra-

zen nekaj za "relif", na milijone drugih pa je tako malo zasluži-lo, da je bilo komaj za naj-nujnejše potreščine.

Tako farmerji in tovarnarji niso imeli trga in narodno go-spodarstvo je životarilo in se vzdržalo le z vladnimi subven-cijami. Sele oboroževanje in vojna je polžaj spremenilo. Kako bo ko mine, to skrbi mar-sikoga, najbolj pa delavce.

Glede plač se unije premalo zanimajo na kontroliranje cen. Zvišanje mezde za večino de-lavcev nič ne pomeni, ako se istočasno zvišajo cene za enako ali pa še več odstotkov. A za ti-ste delavce, ki zvišanja niso bili deležni, pa podražitve pomeni-

jo znižanje mezde. Za delavca je vprašanje, koliko lahko kupi z dolarjem. Včas je bil njegov dolar vreden veliko več. Marsi-česa je lahko kupil več z enim dolarjem kakor sedaj z dvema, ali pa s tremi. In če bodo zviša-vanja mezde pomenila le na-daljšno višanje cen življenskih potrebščin, potem to ne bo po-menilo drugega kot da si tam kot prej, ali pa še na slabšem. Unije se bodo morale v ta pro-blem poglabiti vse boljše kakor doslej. To pa bodo sposobne sto-riti le, ako se odločijo za boj tudi proti profitnemu sistemu in izkoriščanju. Brez tega jim višanja mezd ne bodo veliko po-magala.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864Stari privilegiji vedno
za protiljudske režime

Kakor po prejšnji svetovni vojni, tako je reakcije tudi sedaj strah pred socialnimi preobrat. Skupno s kajzerjevo avtokracijo so otieli Nemčijo za privatne interese in Madžarsko za fevdalizem. Z intervencijo v Rusiji so zavezniške čete skušale strmoglaviti boljševiški režim — ne zato, ker ni bil demokratičen, temveč zaradi tega, ker je odpravil privatno svojino in zaplenil imetja tujih kapitalistov, ki so jim v prejšnji Rusiji prinašala sijajne dobičke.

V Italiji je mednarodna reakcija podprla Mussolinija in Churchill ga je na svojem obisku v Rimu nazval za rešitelja Italije pred "barbarskim komunizmom".

V Bolgariji je pomagala starim privilegijem vreči ljudsko vlado in spletkarila je v Grčiji za odpravo republike in povratek izgnanega kralja, kar ji je uspelo.

Neutrlnost Anglije, Francije in Zed. držav v španski civilni vojni je povzročila poraz republike, ker so jo pustile osamljeno v vojni z domačo reakcijo in z Mussolinijem ter Hitlerjem v intervencijo. Rekla sta, da rešujeta Španijo pred "komunizmom" in za "krščanstvo". Klerikalizem po vsem svetu je odobravil njun napad na demokratično Španijo in pomagal v propagandi proti nji. Vzrok, da republikanska Španija ni dobila v demokratičnih deželah nobene opore, razen nekaj v Franciji, je, ker so se privilegiji v njih bali socializacije v Španiji. Iz istega vzroka se je katoliška cerkev poglala v boj proti španski republiki. Šlo se ji je za cerkvena posestva v Španiji in za obvarovanje izkoriščevalnega sistema. Iz istih vzrokov podpira veleposestniške interese v Mehiki in sploh v vseh deželah.

Očividno je, da bodo toriji igrali prav tako vloga v tej vojni. Oziroma jo že vrše. Angleška politika v Belgiji, v Grčiji in v Italiji je dokaz, da se demokraciji v Evropi od angleškega orožja ne obeta nič dobrega. Politika torijev ne stremi odpraviti fašizem, kar je pred par meseci potrdil tudi Churchill, ko je v parlamentu pohvalil španskega krvnika diktatorja Franca in s tem dal španskim republikancem migljaj, da nimajo pričakovati od Anglije v boju za strmogavljenje Franca nobene podpore. Ampak fašizma v Španiji vseeno ne bo mogel rešiti.

Obljube, dane malim deželah, da si bodo po osvoboditvi lahko same določale obliko vlade, se glase lepo na papirju, a v praksi jih zmagovite vlade niso izvajale v prejšnji vojni in iz dogodkov na Grškem, v Belgiji in v Italiji, ter prej v Alžiru, je razvidno, da tudi v sedanji ne obeta biti boljše.

Nesmiselno in protidemokratsko je usiljevati kralje onim deželah, ki jih ne marajo. Protidemokratsko je pomagati režimom, o katerih je v naprej jasno, da bodo vladali s pomočjo orožja, ne pa po ljudski volji.

Ampak ljudske volje ne bo mogoče vedno tiščati k tlom. Evropa je zrela za socialni preobrat. Če ga ji bo zavezniško orožje zadušilo, bo posledica nov fašizem, ne pa demokracija.

Kaj storiti z Nemčijo, ko bo poražena?

Ali zavezniški že imajo kak načrt, kaj storiti z Nemčijo, kadar se poda? Iz dosedanjih poročil je razvidno, da si še niso edini v drugem kot v tem, da se jo mora poraziti. A kaj potem?

Mnogi priporočajo, da se je bi razkosalo v več držav. Drugi, da se bi v nji uničilo vso težko industrijo. V tem slučaju bi morala Nemčija postati agrikalturna država. Sedaj je poleg Zed. držav industrialno najbolj razvita dežela.

Prejšnji teden je bilo poročano, da je ameriška vlada predložila angleški, ruski in francoski vladi za preuredbo Nemčije svoj načrt. Nedvomno so zavezniški državniki o bodočnosti Nemčije že veliko razpravljali, ne da bi prišlo med njimi do soglasja.

Nemčija ima sedaj takozvano planirano gospodarstvo. Ali ji bodo dovolili, da si ga ohrani? Ali bi jo bilo sploh mogoče razdeliti v stari, "svobodni" kapitalizem; kakršnemu pravijo v Zed. državah sedaj "free enterprise"? Ne. Kapitalizem stare sorte je v Nemčiji skrahiral in njeno gospodarstvo bo v bodoče "planirano", to je, regulirano od države, kot je sedaj pod Hitlerjem. Ako se njegov sistem pod kako novo označbo ohrani, bo privatna svojina obvarovana. Toda kaj če bo ljudstvo zahtevalo odpravo kapitalizma v Nemčiji popolnoma in preuredbo države v socialistični red? Ali ji bodo kapitalistične vlade zavezniških dežel to dovolile? In če bo ljudstvo v Nemčiji hotelo izvršiti tak preobrat s silo, kaj bo v tem slučaju storilo zavezniško vojaštvo? Ali bo skušalo Nemčijo rešiti za privatno svojino z našim orožjem v roki?

Dasi se o tem vprašanju v zavezniški diplomaciji ne razpravlja odprto, je to ena možnost razvoja v poraženi Nemčiji, s katero morajo računati. Angleški toriji so za obvarovanje kapitalizma kjerkoli. Ameriško vlado tvorijo večinoma bogataši, ki prav gotovo ne verujejo v socializem. V ameriški vnani politiki so tudi v času te vojne to jasno pokazali. Ako angleški, ameriški in sovjetski diplomati o tem govorijo, ali bi jim bili slednji pripravljeni privoliti v zaščito socialne revolucije v Nemčiji s silo?

AMERISKI TANKI 4. oklopne divizije v prodiranju proti Metz u Nemčiji.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

His Majesty's Government

Ameriško demokracijo slikajo ponavadi kot veliko, debelo in dobrodušno gospodinjstvo, ki pa navkljub vsej svoji briznosti nima hiše nikoli v pravem redu. Vendar kaže družina precejšnjo mero zadovoljstva in se čuti v vsem tem neredu doma in srečno. Seveda, če bi hoteli točnejšo sliko, bi morali tej hiši ameriške demokracije dodati še posebno sobo za denarne strice in pa vežo za nobdijih-treba nimanice.

Kako slikajo angleško demokracijo — ne vem. Jaz n. pr. bi si izbrala zanj tip dolge in suhe in stare gospodične z ironičnim posmehom na sicer strogem obrazu. Kajti demokracija, kakor jo pojmujejo in izvajajo angleški toriji in kakršno vsiljujejo ubogim "rešenim" deželah, ni daleč od ironije.

Demokracijo je težko definirati baš iz razloga, ker jo vsaka država, vsak narod, da, celo vsak posameznik po svoje obrača. Zaokviriti se je pa sploh ne da, ker je v neprestanem razvoju. Razvoj ji je bistven.

Vsak od nas pa tudi ve vsaj toliko o nji, da je in mora biti osnovana na večinskem pravu, pa da ji je cilj: omogočiti čim več in čim širšo svobodo ne le večini, marveč in manjšinam, ki se morajo večini prilagoditi. Poleg tega ima tendenco širiti in braniti svobodo tudi izven državnih meja in je v tem pogledu baš nasprotna imperializmu.

Prave demokracije ne more biti v nobeni taki državi, ki ima svojo privilegirano aristokratsko kasto. Tudi v francoski republiki se je ta kasta ohranila. Imela je svoje manjšinske politične pravice, a je imela po svojem spletkarstvu mnogokdaj tudi večino na svojih vajetih, tako da so nekateri upravičeno govorili o Franciji kot monarhiji brez kralja.

Neupravičeno pa se ta ali oni Anglež pobaha, češ, da je Anglija demokratska republika — s kraljem. Res je Anglija mati parlamentov, toda v njenem parlamentu sedi aristokracija še danes skoro "in corpore", in to pobija demokracizem z republiko vred.

Je pa torijska pretkanost oskrbela voljo odbrani družbi neko posebno upravičenost do zborniških stolcev. Kakor hitro namreč doseže ta ali oni državljani izreden uspeh in sloves na znanstvenem, ali drugem takem polju, ga brž porinejo v osrednje, da ga kralj dvigne v plemiški stan. Sicer so redki taki odličniki, vendar pa jih je zmerom nekaj, da dobi, oziroma si ohrani lordska zbornica nekakšno kulturno krinko, tako da se lahko šopiri, češ, da povspešuje in zastopa kulturno stran v državi. Tako je ta plemenita družba še najbolj slična škafliji.

Frank Groser, ki je bil ranjen v Franciji, pa je menda spet na bojišču, znan vsem, ki so člani Centra, društva Pioneer in kluba št. 1 JSZ, pošilja v tiskovni sklad Proletarca \$2, z željo, da list nadaljuje s svojim delom.

Ako so res za to, da se Nemčijo preuredi v demokratično državo, ji bodo morali dovoliti tako gospodarstvo, kakršnem je demokracija mogoča. Pod kapitalizmom kot je bil pod kajzerjem se ni obnesla, in v weimarski republiki tudi ne, ker je stari posejani sloj ostal gospodarsko ekonomije. Vsled krize in brezposelnosti, ter razdruženja demokratičnih elementov je dobila nacizem in po kapitulaciji bo morala misliti na nov red, ali pa si ohraniti sedanjega pod "demokratično" firmo na zavezniški strani. Najboljši izhod za bodočnost Nemčije bi bil socializem. Ne samo za Nemčijo, za vso Evropo in za ves svet. Dokler ga bodo vladali izkoriščevalci, se bo razredni boj nadaljeval, in imeli bomo krize in vojne kakor doslej.

"odbranih" rešenj: na vrhu lep, svež, slaček sad, pod njim pa kisl drobnjad. Ali vsa ta angleška bodi-demokracija nas ne bi bogve kako brigala, če bi bila vsaj brez imperialistično-monarhističnih teženj. Povsod se še bijejo krvavi boji in kdozna, kdaj jih bo konec — Anglija, ki je podpisala in seveda pomagala sestaviti program štirih svobodščin, že kaže svoje dolge nevarne prste v deželah, ki so se jedva izvile iz nazifašističnih klešč.

Lahko si mislimo, kako je marsikateremu grškemu hribovcu zledeno veselje na obrazu. Tri, štiri leta se je na življenje in smrt tepel za mir in svobodo, prebijal se je skozi peklo, da si zagotovi boljše, svetlejšo bodočnost. Pa ti pridejo "rešitelji" in vežejo davno pretrgane niti na staro štrno. "Tako, dobro si se izkazal! In zdaj odloži puško! Če ne? Pripeljali smo seboj strojnice in topove in tanke... Kajti nam gre za red in mir v deželi!"

"Ampak svoboda? Kje je svoboda?" Kaj s hribovcu mar kakšne "sfere"? Tepel se je za svobodo. Tu pa so Angleži porinili na čelo vlade nazadnjaka, kolesce stare, osovrane kraljeve mašine... Ni čudno, da se mu roka še tesneje oklene puške, rajši, nego bi se zadovoljil z medlim upanjem, da se morda, morda ni boril povsem zastonj.

In včeraj so ista usta, ki so ga še pred letom hvalila kot galantnega ljudskega vojščaka, ista usta so ga včeraj razkrščala v svet kot upornika in prevratnika...

His Majesty's government je spregovoril... Grofu Storzi očita dvoobraznost — Saj tudi sova sovi glavana pravi...

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago, Ill. — Lt. Michael Kumer, podpredsednik SNPJ, ki se je povrnil iz Evrope v Ameriko, se je poročil. Njegova nevesta je Ann Groser, predsednica društva Pioneer št. 559 v Chicagu, ki je največje v jednoti in šteje nad tisoč članov.

Ann in Michael sta člana Družabnega kluba Slovenskega centra in ona ob enem tudi aktivna članica, ker pomaga svojem očetu in materi, ki tu opravljata oskrbniško delo. Michael je bil dolgo v Angliji in potem v Franciji. Ker mu je začelo nagajati zdravje, so ga poslali v Ashford, W. Va. Poročencema žele vsi člani Centra obilo sreče.

Frank Groser, ki je bil ranjen v Franciji, pa je menda spet na bojišču, znan vsem, ki so člani Centra, društva Pioneer in kluba št. 1 JSZ, pošilja v tiskovni sklad Proletarca \$2, z željo, da list nadaljuje s svojim delom.

Ako so res za to, da se Nemčijo preuredi v demokratično državo, ji bodo morali dovoliti tako gospodarstvo, kakršnem je demokracija mogoča. Pod kapitalizmom kot je bil pod kajzerjem se ni obnesla, in v weimarski republiki tudi ne, ker je stari posejani sloj ostal gospodarsko ekonomije. Vsled krize in brezposelnosti, ter razdruženja demokratičnih elementov je dobila nacizem in po kapitulaciji bo morala misliti na nov red, ali pa si ohraniti sedanjega pod "demokratično" firmo na zavezniški strani. Najboljši izhod za bodočnost Nemčije bi bil socializem. Ne samo za Nemčijo, za vso Evropo in za ves svet. Dokler ga bodo vladali izkoriščevalci, se bo razredni boj nadaljeval, in imeli bomo krize in vojne kakor doslej.

JOŠKO OVEN

RAZGOVORI

Topovi na bojiščih še niso utihnili, ali že prihaja tisto, kar se je zanimalo od vsega začetka — to je, samoodločevanje.

Križa na Grškem

V nedeljo tretjega decembra se je v Atenah zgodila tragedija, katere bo lahko imela silne zgodovinske posledice. Da se tragedija lažje razume, je potrebno v pojasnilo malo ozadja. Grčija je pred vojno spadala med tiste balkanske države, kjer je vladala diktatura. In še več: Grška kraljeva vlada z ministrom Metaxasom na čelu je bila sestavljena po fašističnem kroju. Stari lisjak Metaxas je ljubimalk z Mussolinijem in Hitlerjem, ali to ga ni motilo, da je obdržal najtesnejše zveze z Londonom; še posebno, ker je bil kralj George bratranec angleškega kralja. Da ni ta grška fašistična vlada trpela nobene opozicije, to je samo posebi umevno. Po Mussolinijevem vpadu na Grško je slednja hoče-noče prešla v zavezniški tabore, v katerem je bila takrat samo Anglija. Grško ljudstvo je v tem boju pokazalo, da so vredni potomci starih Grkov. Pretepli so Mussolinijeve "nepremagljive" in jih napodili v Albanijo. To je bilo poganjanje za Italijo. Sramota prve vrste. Bogle kaj bi se še dogodilo, da ni firer prišel na pomoč svojem širokoustnemu kolegu. Nemci so udri v Grčijo in jo premagali, kot so natepli tudi angleške čete, katere ji je poslal Churchill na pomoč. Od takrat naprej je bila Grčija v rokah osišč.

Ali Grki se niso podali. Kmalu po vpadu Nemcev so organizirali gerilske skupine, v katerih so bili zelo prominentni radikalni elementi, kateri so imeli za časa Metaxove vlade zelo dobro podzemsko organizacijo, slično kot v Jugoslaviji. Te skupine so bile označene pod črkami E. A. M. To je bila njih narodna jednota. In leveca te jednote se je imenovala s črkami: E. L. A. S. Ali reakcionarna grška skupina, katere je varovala kraljeve in veleposestniške interese, je imela tudi svojo vojsko, katere se je bila označila s črkami E. D. E. S. S tem se je že za časa nemške okupacije napravila podlaga za civilno vojno.

Vprašanje kralja

Grški kralj George je bil ves ta čas na varnem v Londonu, kjer so bili tudi njegovi ministri. Nemci so na Grškem ropali in morili in ob enem podpirali boj med raznimi grškimi gerilci. Ali Nemci niso imeli ravno dobre čase na Grškem. Na tisoče Nemcev je bilo poklanih od grških partizanov, kjer so se najbolj odlikovali gerilske skupine E. L. A. S. Ali kot v sosedni Jugoslaviji, se je isto dogajalo v Grčiji. V borbi za svobodo in v borbi proti fašizmu je nemogoče zagovarjati in se boriti za domačo fašizem. Posledica je bila, da je ljudstvo trumoma zapuščalo kraljeve in se pridružilo republikancem, kateri so vprašanje kralja kratkotalno zavrgli. Isto se je dogodilo v Afriki, kjer je bilo veliko število grških mornarjev, ki so se uprli svojim rojalističnim oficirjem in to v odprti revolti, katero so zadušili angleški vojaki. To se je zgodilo zadnje leto, ko je bilo več mornarjev obsojenih na smrt ter več tisoč poslanih v koncentracijska taborišča. Angleška vojaška cenzura je večino teh dogodkov zakrila. Churchill je obljubil grškemu kralju, da dobi nazaj prestol in to obljubo skuša izvršiti.

Po vstopu rdeče armade na Balkan so Nemci Grško polagoma zapustili, nekaj pa so jih k temu prisilile tudi angleške čete in angleški partizani. In kakor v Belgiji, se je tudi na Grško preselila z angleškimi četami ubegla grška vlada — minus kralja Georgea. Prvo, kar je napravil grški ministerski predsednik George Papandreou, je, da je vključil desno gerilsko skupino E. D. E. S. v regularno vojsko. Nato je z iste skupine s pomočjo angleškega poveljstva organiziral po nekdanjem starogrškem vzorcu posebno "sveto četo", katere je sestajala v

večini iz samih rojalistov. Nato je pa izdal povelje, da se mora leva partizanska skupina E. L. A. S. razorožiti. Predno se je to zgodilo, so zastopniki vseh grških oboroženih skupin pristali na skupno razoroženje, da se s tem prepreči nevarnost civilne vojne. Ali ko je postalo razvidno, da vse to velja samo za eno skupino, je teh šest zastopnikov levice resigniralo ter sklicalo ljudsko demonstracijo. Papandreou jo je s prva dovolil, ali na izredni ministerski seji, katero se je udeležil tudi poveljnik angleške vojske, Gen. Robert Scobie, je bila prepovedana. Kljub temu se je vršila. Kot pišejo ameriški poročevalci, med njimi Fodor, je bila ta demonstrativna množica mirna, noseč zavezniške zastave in med njimi je bilo veliko žensk in otrok. Policija je brez vzroka začela streljati v množico. Posledica — stotine ranjenecv in šeststaj mrtvih. In s to bedasto potezo grške vlade, katere nima nobene stika z ljudstvom, ki je kravelo v triletnem boju, ter z intervencijo angleške vlade na strani tistih, katere je narod vrigel, se je boj v Grčiji že začel.

Pri nas

Prvo delo novega državnega tajništva je bila izjava, katere je prišla ravno ob pravem času, da se mi ne bomo umešavali v notranje probleme dežel, ki se tičejo ljudstev v njih. (Stvar se tiče v tem slučaju vladne krize v Italiji.) To je prav in pošteno. Bil je že skrajni čas angleškim torijem povedati, da to ni vojna za ohranitev gnilih kraljevskih prestolov, ter še bolj gnile aristokratske mentalitete. Preveč se je že prelilo evropske in tudi ameriške krvi, da bi postavili Evropo nazaj v leto 1939.

Jugoslovanski relief

Odgovor na relifni apel je bil dober. Nabralo se je veliko denarja in še več obleke. Največja zahvala gre seve našim ženskam, katere so tako pridno šivale in pripravljale zavoje. Tudi naš Clarendon Hill s se je dobro obnesel. Vsi sosedje v moji bližini so darovali zavoje oblek. Se posebno pa moram omeniti sodružico Mary Aučin, katere je nabrala veliko obleke in tudi pomagala s šivanjem, ter Mrs. Mary Košak, soproga Jožeta Košaka, kateri postavlja Proletarca. Pomagala je s šivanjem ter nabiranjem obleke.

Za tiste, kateri bi radi vedeli kaj pomenijo tiste okrajšane začetne črke raznih grških gerilskih enot, je tu pojasnilo (Levičarske grupe) E. A. M. je Ethnikon Apeleutherotikon Metopon (Narodna osvobodilna fronta); E. L. A. S. — Ellinikos Laokis Apeleutherotikos Stratos (Grška osvobodilna armada); desničarji: E. D. E. S. — Ellinikos Dimokratikos Ethnikos Stratos (Grška nacionalna demokratična armada).

Tole mi ne gre
v glavo?

Pravijo, da je predsednik Roosevelt zmagal s pomočjo politične taktike CIO in pa onih odbornikov unije AFL, ki so agitali zanj. Le kako, da sedaj imenuje v urade same bivše glavarje jeklarskega trsta in druge milijonarke magne korporacij, to mi nikakor ne gre v glavo?

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Teško, hladno in brez srca sem ji dejal besede, ki so jo malone zrušile:

"Ne smete misliti na to. Ne bom se poročil." Nato sem šel. Njene solzne oči bi mi ne morele reči ničesar več, grlo je bilo od grenke bolečine zavezano. Tri dni se mi ni prikazala...

Vkljub nekaterim grdim potezom mojega značaja me je moje čustvo ohranilo na poti neke podzavestne logičnosti. Novo razmerje mi ni dalo, da bi lagal in igral dvojno vlogo. Lojze sem se izogibal s pismi in sestanki. Vendar nisem imel poguma, da bi govoril odkrito. Izgovarjal sem se na različne načine, po večini z lažjo.

Lojza je opazila mojo hladnost in je v težki slutnji doznala za vzrok mojega obnašanja. Pisala mi je toplo pismo, ki je bilo samoispozved njene duše in izpoved moje vesti. Poševne črke so govorile mnogo. Vredno bi jih bilo poljubiti...

Nisem jih poljubil. Kakor bi se bil bal, da jih kdo ne najde, sem jih raztrgal v drobne kosčke. Nji sem napisal pismo. Trudil sem se, da je bilo toplo, med vrsticami je vel hlad. Izrekel sem besedo ljubezen, izza vseh črk je dihala laž. Le eno besedo, ki sem jo tedaj zapisal, sem mislil resno in ta je bila: "Tebi sem obljubil zakon. Besedo bom držal." To besedo sem hotel v resnici držati.

Dobil sem odgovor in suho vijolico v pismu: "Dragi, jaz sem pomirjena."

Pa me je udarila ta odkrita beseda. Vendar sem delal tisti čas krivico. Kaj pa naj misli ženska druga? Kaj naj druga izpolnjuje njeno življenje?

Poti v mesto sem se izogibal. Kakor da se izogibljem težki odgovornosti, ki me čaka, kadar pridem. Branilo mi je tudi ljubosumje, ki sem ga občutil do Lizike. Še smeh kmečkih fantov me je bodel v srce.

Poznala me je globoko. Mojim pogledom se je pokorila. Če so bile moje oči mračne, me je prosila odpuščanja, ko sama ni vedela zakaj.

Najino razmerje ni moglo ostati dolgo popolnoma skrito. Pogledi in besede niso nikoli zadosti pobarvane in zabrisane, da ne bi izdale, kar bi moralo ostati skrito. Oster pogled Lizikine sestre je tu pa tam spoznal preko najinih obrazov in izginil v posmeh. Kadar je bila Liza sama, se je sestrina beseda mlačevala nad njo...

Takrat se mi je smilila. Topo vdano je molčala in je pogled je obvisel na meni, kot bi hotel reči: "Glej, sužnjo!" Vedel sem, da je tudi ta pogled deloma preračunjen, bilo pa je tudi mnogo bleksa v njem.

Skoro se je moje čustvo do nje spremenilo v njen prid, da

hi prišlo nekaj drugega. Danes se mi zdi samo epizodica, ki se je spominjam v glavnih obrisih in brez vsake bolečine, takrat me je razjedala kot rana.

V samotni nedeljskega popoldneva me je obiskal stanovski tovariš. Pred letom dni je spal v isti sobi kot sem spal sedaj jaz in živel na zunaj približno isto življenje kot sem ga živel jaz.

Ne vem zakaj me je streslo nekaj neprijetnega, ko sem ga zagledal pred seboj. Naj sem ga srečal kjerkoli, mi je bil prijatelj. V tej sobi, v tej vasi me je navdal s komaj vidno mržnjo.

Med redke besede, ki sva jih govorila, se je mešalo sto predstav, ki so me delale razmišljanja. Slišal sem njegovo vprašanje s ceste, ki je bilo: "Kaj pravi Liza?" Takrat sem našel bil ustnice in dejal: "Nič ne," in tedaj se je započilo v srce. Čemu vprašuje? Je šlo z mano. Spomnil sem se tudi, da sem videl na šipi napisano njegovo ime. Ko sem vprašal Lizo, kdo je napisal, je odgovorila mirno, kakor da nič ni: "Jaz!" in izbrisaala dokaz njene misli s šipe. Nekoč se mi je zdelo, da je v ekstazi uživanja dahnila njegovo ime, ki ga je potem zatajila... Morda sem se motil. Morda mi je lagala ona.

Zdaj sem opazoval njegov stas in njegov obraz. Bil je majhen, njegove besede so bile preproste, vpludne, svetli lasje so lezli na čelo. Veselo razpoloženje je vnelo od njega, dovtip je sijal iz ust. Iz mene je sijal mrak, kakor sam vase zagrizen filozof sem se zdel. On je bil vse bližje tem ljudem, njegova popularnost je bila očita...

To mi je bilo vseeno. Zanimalo me je samo eno dejstvo in v dno tega nisem mogel prodreti. Spremeniti sem ga hotel. V večji je zagledal Lizo in njeno sestro in ju je pozdravil. V kopi nezmisljenih vprašanj in besed je tekla čas. Njih pogovoru in smehu v svojem dušnem razpoloženju nisem mogel slediti. Občutil sem, da sem odveč. Umaknil sem se v sobo in sedel k mizi.

Delati nisem mogel. Smeh iz veže mi je bil v uho, slednji besedi sem prisluškoval. Moje misli so družile tisoč novih možnosti, ki so se mi posmehevale v obraz. Minute so tekale kot ure. Bil sem razdražen in razdvojen od bolečine. Ljubosumje me je morilo, vendar sem ta hip sovražil ves ženski spol. Jedva je padla iz mojega objema, že se je rezgetala s tem tujim človekom, ki ji je drugoval pred ognjiščem.

Nisem okamenel, ko sem stopil na stopnice in zagledal moža roko, ki je bila oklenjena krog Lizinega pasu, vendar so bile kot kamen težke moje besede in srce mi je zastalo. V gnevu: "Jaz grem."

V zadregi sta zajecijala oba dva, Liza se je otesla v moji navzočnosti: "Kaj delate?"

Z jecljajočo besedo sva stopala skozi mrak noči. Teža, ki mi je legla na dušo, mi ni dala govoriti. Zakaj notranja misel je neprestano ponavljala v meni: "In ta hoče biti tvoja žena?"

Tovariš pa je spregovoril: "Kaj se ti zdi Liza?"

Čemu tiplje? Čemu vprašuje? Ali je ljubosumen tudi on? Postal sem, da sem v bledem svitu zvezd videl njegov obraz. Bil je obraz človeka, ki ne pozna niti sence zahrbtnosti misli. Zato sem dal tudi jaz odkrito besedo:

"Jaz je ne poznam. Toliko vem, za ženo bi je ne vzel."

Ko sem se vrnil domov, mi je odpila Liza. Težek pogled je padel name, vdano se je naglajala glava, obsijana od medlega ognja, ki je gorel na ognjišču.

Kakor da ve za mojo misel, ki je sijala z mračnega obraza, je dejala: "Saj jaz nisem kriva." Pogledal sem jo divje, da je strepetala pred menoj. "Ženske ste vlačuge!"

Nato sem se zaklenil v svojo sobo in pisal Lojži toplo pismo, ki sem ga trikrat raztrgal in šele četrty dokončal.

Lojza mi je odgovarjala, njene besede so dihale hvalečnost. Nisem bil vesel teh besed, moja duša se je trudoma bavila z vse čim drugim.

Razmerje med menoj in Lizo je bilo napeto že tedaj, ko sem ji brez ovinkov razbil upanje na zakon, zdaj se je docela prelomilo. Kakor da se ne pozna, sva hodila drug mimo drugega. V meni se lahka mržnja do nje ni ohladila, zdelo se mi je, da je postala večja.

Njene oči so bile zaskrbljene, zdelo se je, da se je njen obraz spremenil. Otroška ljubkost je izginila, ostra poteza ženskosti je legla vanj. Čakal sem, da ona spregovori besedo; ni je dejala. Kakor da čaka, da se moje telo prvo upogne in se ji približa.

Ko sem se nekega večera vrnil pozno domov in mi je odpila, je stala naenkrat za menoj. Zavita v ogromno ruto me je gledala z napetimi očmi in dela prst na usta: "Molčite!"

Nato je sedla na rob postelje. Zdelo se mi je skrušena in prejkot sem zbral besede, da bi jo vprašal, kaj ji je, mi je dejala: "Da ne slišijo. Moja sestra me opazuje."

Nisem razumel. V moj molk, ki je še vedno iskal besede, je nadaljevala ona: "Ne vem, kaj bo z menoj."

To mi je razvozljalo besedo. "Kaj naj bo z vami?"

"Ubežala bom."

(Dalje prihodnjič.)

TUDI NAŠI FANTJE PADAJO V VOJNI

Rew. Pa. — Zhefionda John in Mrs. Jagar iz Sheffielda sta dobila od vojnega oddelka pismo, da je njun sin William padel na bojišču neke v Franciji, oziroma na zapadni fronti. Z njim vred sta imela na bojišču pet sinov. Po imenu so Fred, Henrik, Frank, Joe in William. V angleščini se podpisujejo Yanish.

Pokojni William je bil staff sgt. Star je bil 27 let. V akciji na bojiščih je bil v Afriki, v Siciliji in potem v invaziji v Francijo. V armado je vstopil julija 1941 in bil odlikovan za svoja junaštva. Na bojiščih je bil 22 mesecev.

Eden izmed njunih sinov. Franki, je sedaj doma. Pri vojakih je bil skoro tri leta. Vzrok odpusta je njegovo zdravje. Družabnik je pa takšen, da bi človek kar ne mogel verjeti, da je bolan. In je res. Želimo mu okrevanja, vsi, ki ga poznamo. Tudi on je bil "tam čez". Želimo, da se bi tudi vsi njegovi ostali bratje vrnili zmagoslavno in zdravi.

To je moj prvi dopis. V šoli sem bil samo enkrat — na Francoskem. Tega je nekako 26 let. In še tista je bila razbita. Brati in pisati sem se naučil sam.

Proletarca tudi omenjena rojaka rada citata. Posebno Joško Oven in Katka Zupancič pišeta zelo zanimivo. Sploh vse gradi v Proletarcu se nam dopade. Le tako naprej! — Anton Stopar.

NEMSKI UJETNIKI v Franciji, kjer jih je sedaj že nad pol milijona.

Poslanstvo Francije

Francija, ki je štiri leta ležala pod petami Hitlerja, se znova dviga. Sama, s svojimi notranjimi močmi je osvobodila veliko krajev, med njimi Pariz.

Neglede na pomoč zaveznikov, brez katerih pa bi današnja Francija še dolgo ne mogla iz nacističnih klesč, si njeno ljudstvo išče povratka na pota starih revolucionarnih tradicij za svoj bodoči razvoj in napredek.

Veliki francoski pisatelj Victor Hugo je leta 1852 napisal knjigo proti diktaturi Napoleona "Malega". Tisti njegov spis proti Napoleonu III. je plameniča, vedno živa pesem revolucionarnega poslanstva Francije, svobodi in demokraciji.

Ker je očitno, da bo Francija po tej vojni v ospredju svetovne borbe ponižanih in razžaljenih, je na mestu, da ponovimo, kako je pisal omenjeni sloviti umetnik pisane besede in govora v svojih časih, z dalekosežnim pogledom v bodočnost.

Dve sijajni (parlamentarni) tribuni obvladata narode: angleška, ki vodi trgovino, in francoska, ki ustvarja ideje. Od 1789. leta dalje je francoska tribuna izdelala vsa načela, ki tvorijo končni pojem politike, in z 1949. letom je začela ugotavljati vsa načela, ki tvorijo končni pojem socialnih pravic in dolžnosti. Čim se je pojavil neki princip in prenesel dnevno svetlobo, ga je francoska tribuna popolnoma izdelala vrgla v svet in mu rekla: Pojdi po svet! In osvajajoče načelo je odšlo na potovanje, zadelo na meji na carinike in šlo naprej kljub vsem preganjalcem; srečalo je straže pri mestnih vratih in kljub prepovedi prišlo v mesto; sedlo je na vlak, se ukrcalo na tovarno ladjo, preplulo morja, nagovarjalo ljudi na cestah, sedlo k družinam za ognjišče, se vrnilo med prijatelja in prijatelja, med brata in brata, med gospodarja in sužnja, med ljudstvo in kralja; in če je kdo vprašal: Kdo si? mu je odgovorilo: Resnica sem. — Odgovoril pa je: — Iz Francije. — In tisti, ki ga je vprašal, mu je ponudil roko, in to je bilo bolje kakor na novo osvojena pokrajina, kajti to je bila pridobljena inteligenca. Od takrat se je prelivel tok misli in ljubezni med Parizom, materinskim mestom in med posameznim človekom v samotni, in mestom, ki leži skrito daleč tam v stebah in gozdovih, in tistim ljudstvom, ki ječi pod jarmom. Druga za drugim, polagoma je francoski duh pritegnil narode v svoje območje, vedno v korist napredku.

Francoska tribuna! Debelo knjigo bi bilo treba napisati, da bi povedal, kaj vse vsebuje ta beseda. Francoska tribuna, to pomeni živo besedo človeškega duha. Človeškega duha, ki vse izreče, vse primerja, vse združuje in oploja, dobro in slabo, resnično in zlagano, pravico in krivico, vzvišeno in nizkoto, tako strast kakor razum, ljubezen in sovraštvo, materijo in ideal in ki priključno, da ustvari dan, povzroča zmedo, da pride do življenja, in revolucije, da pozdravi republiko.

Kaj vse je šlo čez to tribuno, kaj vse je doživela, izvršila, kako viharji so jo ogrožali, kako prigode je napravila, kakšni možje so je pretresali s svojim kričanjem in kakšni možje vse so jo posvetili s svojimi govori! Za Mirabeaujem Vergniaud, Camille Desmoulins, Saint-Just, strogi mladenič, Danton, veliki govornik, Robespierre, vtelesenje tistega strašnega, nezrečnega leta! Na tej tribuni so se križali taki-le srditi medklici: "No", ključni govornik konventa, "ali mi hočete danes vzeti besedo?" "Da", mu odgovarja glas, "danes besedo, jutri pa

sih miru, svetilnik v viharji noči. Ta tribuna je bila strah tiranov in vsakega fanatizma, upanje vseh, ki so ječali v sužnosti. Mnogokrat se ni vedelo, zakaj se je tam daleč preko meja začel majati ta ali oni zakon, ta ali ona naprava. To je bil vpliv francoske tribune. Kadar je govorila francoska tribuna, je prislupila človeška misel vsepovsod; izrečene besede so šle v temo, v svet, sledeči slepemu slucaju, v katerokoli smer; "prazen veter", so rekla suha srca, ki žive samo od ironije, nasledni dan pa, ali čez tri mesece ali čez leto dni se je neke na zemeljski površini nekaj zrušilo ali nekaj novega nastalo. Kdo je torej povzročil? Tisti "prazen veter", ki je odpihal.

To je za Francijo njena tribuna, stvarnica idej, ogromen vzvod civilizacije, ki neprestano dviga kulturni svet na višje stopnje in razliva neizmerno svetlobo na vse človeštvo.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Zdravniška veda se bojuje proti takozvanim ljudskim boleznim, da bi jim prišla v okom in jim preprečila morilno delo. Tri izmed njih ugonobe največ ljudi. Te so srčna hiba, tuberkuloza in rak. Nič ne dvomim, da pride čas, ko bodo imeli zdravniki tudi te tri bolezni pod kontrolo in ljudi oteli pred prerano smrtjo.

Ali ste se že kdaj pogledali v pomen besede "propaganda"? Tudi to je svetovna bolezen. Poslužujejo se jo v največji meri vladajoči sebi v korist in ljudstvu v škodo. E nji se zatekajo cesarji in kralji, fašisti, cerkev, papež pa vse doli do kapitalistov in navadnih politikov. Še celo ušiva ubežna jugoslovanska vlada je v propagandi za svojega generala Mihajloviča in za odobritev starega reakcionarnega sistema v Jugoslaviji potrošila milijone dolarjev, dočim je jugoslovanski narod od lakote umiral. Danes ni nobene vlade, ki ne bi trošila milijone za propagando. Naša vlada potroši milijon na teden v ta namen.

Propaganda dela tudi v mirnih časih s polno paro, posebno aktivna pa je v vsakem času vojna propaganda. Ta je ugonobila več ljudi kot pa jih takozvane ljudske bolezni. Propaganda za zavajanje mase in vojna propaganda korakata neprenehoma in kosita na levo in desno.

Morda sem se s tolmačenjem propagande lotil zelo kompliciranega problema. Well, jaz pišem svoje članke prvič zato, ker me veseli, in pa ker se moj drobiž mnogim dopade. Ni pa bil moj namen in ni sedaj pisati v prid Proletarcemvemu uredniku samemu, ker za to tudi nisem sposoben. Do danes so bili še vsi moji dopisi napisani na mojih kolenih in namesto tipkalnega stroja rabim svinčnik. To je mogoče tudi faktični vzrok, da moji dopisi niso več deležni stalnega prostora. Zavedam se, kako se urednik počuti, ko prečita moj dopis. Prepričan sem, da ni nič bolj vesel kot moj "suštar", ko mu prinesem raztrgane čevlje v popravilo. (Op. u.—John, se motiš.)

Kdo ve, morda so pa tudi mo-

ji dopisi propaganda in vsi ostali članki v Proletarcu. Ko kupiš dnevni časopis in ga prečitaš, ali se zavedaš, da si čital plačano propagando? In ko poslušas radio je isto. In ako greš v cerkev poslušati pridigo, ali opaziš kako razliko? V zadnji prededniški kampanji so politične stranke potrošile milijone dolarjev za propagando, torej je treba priznati, da se za odpravo propagande še nihče ne zanima. Dosedaj še nisem čital, da bi kaka država potrošila milijone dolarjev v propagandi za odpravo vojne, a trošijo pa milijarde za zmago vojne.

Prepričan sem, da ako bi vsa svetovna propaganda potrošila v zadnjih petdesetih letih vse te milijone in milijarde za izobrazbo, bi imeli vsi narodi raj na zemlji namesto pekla. Zavedam se, da bo ta morilna kuga (propaganda) eksistirala na svetu toliko časa, dokler jo ne ustavi močna delavska roka, ki nima milijone dolarjev na razpolago, temveč načela in pogum. Predno pa bo ta cilj dosežen, bodo morali vsi svetovni sužnji voditi svojo propagando, pravičnosti za odpravo tiste, ki jim dela krivico.

Nedavno sem čital, da sta sin in hči generala Mihajloviča pristopila v Titovo osvobodilno armado, ker se sramujeta svojega lastnega očeta. Meni se vidi, da jaha gen. Mihajlovič takega konjčka, kot nam jih je Miklavž prinesel za božično darilo, če se še spominjate. Ko si mu v rep pihnil, je zažvižgal.

Kot zmerom sem še vedno mnenja, da se ljudje spominjajo, a ne vsi. Osebo poznam enega naših starih "revolucionarjev", ki še vedno skrbno hrani Mihajlovičovo sliko. Misli, da pride čas, ko mu bo prav prišla. Le čemu? Morda za slovenski narodni muzej v Clevelandu, če bi jo oskrbnik hotel sprejeti? Ampak ni verjetno, da bi jih hotel od fašističnih generalov.

Pred dvema leti sem prvič obiskal čikaški muzej of science and industry. Najbolj me je zanimalo videti stroj, o katerem sem že prej čital, ki mu pravijo "atom smasher". Pred tem ogromnim strojem je stal mlad vlijuden fant. Moj sin ga je vprašal, ako je mogoče, da bi nama ta ogromni aparat demonstiral. "Z veseljem," je dejal, "zato sem tukaj. Samo prosim, ako imata ure, da mi jih izročita in jih spravim. Električna moč v tej dvorani je tako ogromna, da pokvari žepno uro."

Po ti demonstraciji greva s sinom ven in ko pridem zopet na solčno svetlobo, sem občutil nekakšno gibanje za mojim čelom. Kaj je bilo v moji glavi pred to demonstracijo, ne vem. Zaganjanje ali slama. Priznam pa, da sem kmalu potem začel pisati v Proletarca.

Radoveden sem, kje je sedaj tisti atlantski čarter, katerega je tudi Churchill podpisal. John Chapnazar.

Mladina v Rdečem križu

V Ameriškem rdečem križu je nad 18,000,000 mladih članov, ki ne le plačujejo članarino, ampak pomagajo tudi v kampanjah za zbiranje potrebščin in denarja.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

IZŠEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street. CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Iz Vatikanu so 8. decembra poročali, da je maršal Tito vprašal papeža za deset katoliških vojnih kaplanov. To pomeni, da je uradna katoliška cerkev proti novi Jugoslaviji, kot jo zastopa Tito, kakor je bila proti demokraciji Avstriji in demokraciji Španiji.

Tito morda ne bi potreboval beračev v Vatikanu za vojne kaplane, če bi hotel po cerkvi udariti. A ker je pristal v "štiri svobodščine", želi, da jih tudi papež upošteva in dovoli katoliškim vojakom v osvobodilni armadi izvrševati bogoslužje svobodno po določenih katoliških obredih. Toda v ta namen potrebuje vojnih kaplanov, ki jim jih uradna cerkev ne da. Kar se je katoliških duhovnikov na Slovenskem in Hrvaškem osmelilo iti v partizanske vrste, so bili izobčeni iz cerkve.

Škofje v Sloveniji in na Hrvaškem so se takoj po zlomu Jugoslavije "prilagodili" novemu redu. Oziroma, so bili v to že pripravljeni še predno sta Hitler in Mussolini udarila v Jugoslavijo. Posebno hierarhija na Hrvaškem je bilo od vsega začetka te vojne za Rim in Berlin.

Načrt hrvaških škofov, ki je bil obenem načrt "večnega Rima", je določal, da postane Hrvatska katoliška monarhija. V ta namen se je kvizlingu Pavelu, hrvaškemu škofu in Mussoliniju silno mudilo imenovati "neodvisni hrvaški državni" katoliškega kralja. Se še kdo izmed čitateljev spominja, kako mu je ime? Tistega "kralja", ki je imel blagoslov ne samo Mussolinija in Hitlerja, ampak prav tako Savojske dinastije in vatičanske diplomacije, torej ne bo nikoli na Hrvaško. Tisti vojvoda ali kar je — on je član Savojske dvorne hiše, je prej spoznal, da ga hrvaški narod ne mara, kot pa grški kralj, ki se vzlic narodnemu odporu še vedno sili na prestol. In pa habsburški Otto. Morda sta tisti italijanski vojvoda in pa jugoslovanski Peter še najbolj pametna, če je to res, kar pripovedujejo o njima. Namreč, da se ne silita niti pod protekcijo zavetnikov tja, kjer vesta, da bi tvegala življenje vsako minuto, dočim jima ga sedaj ni treba. In oba živita v milijonarskem udobju.

Winston Churchill je v obrambi svoje grške politike v parlamentu tolmačil demokracijo nekako tako, kot da se ne pobira ob uličnem pločniku z napeto puško. Po njegovem je demokracija, da živiš v deželi, ki je za mir, da imaš družino, da smeš biti premožen, da živiš v zadovoljstvu in pa da lahko voliš.

Angleški premier, ki si demokracijo po svoje razlaga, očita upornim Grkom, da jih ni nihče izvolil, torej kršijo ustavo. Kakšna je grška "ustava", ve vsakdo, ki se je kaj zanimal za angleško politiko v Sredozemlju in za intrige imperialističnih spletkarjev, ki so pahnili grško republiko v brezno in ji usilile fašističnega kralja nazaj na prestol.

Kdo je izvolil ljudi, ki jih sili Anglija v vlade in na prestole? Kdo je izvolil fašista Darlana in reakcionarja Girauda, ki ju je ameriška vlada usiljevala Francijo — k sreči za Francijo — brez uspeha? Kdo je izvolil fašista Franka v Španiji, ki mu je Churchill javno naklonjen, in pa ameriški neuradni diplomat, prvak ameriškega klerikalizma, newyorški nadškof Spellman?

Ali naj velja takozvana "ustavnost" in pa načelo reda in mira le za reakcionarje, ki jih ščitijo na Grškem, v Belgiji, na Nizozemskem in drugje zavezniški bajoneti in tanki, ali pa tudi za tiste, ki pred Hitlerjevo armadno poplavo niso pobegnili, ampak se organizirali proti nji, si dobili orožja in se vojevali, dočim so takozvani ministri "zdrženih" narodov vlekli sijajne plače in lenarili v ubežništvu?

Bajoneti so tudi v Zed. državi čestokrat varovali "red in mir". Toda niso bili naperjeni proti tistim, ki so povzročili nered, pač pa proti onim, ki delajo v tovarnah in majhnih in so zahtevali le nekaj priboljška k vsakdanjemu kruhu. Ker so za postavljali, so bili uporniki in nihče vladajočih ni porajal, da se ustava lepo glasi in zagotavlja zaščito tudi tistim, ki delajo, ne samo takim, ki vlečejo dividende od dela drugih.

Edd Johnston, ki je član poročevalskega štaba čikaškega "Sun", piše iz Barija v Italiji, da Titova-Ribarjeva vlada ne samo da zameri ameriškim in angleškim častnikom zaradi "napačnega poročanja" o situaciji v Jugoslaviji, pa jih izganja iz Beograda, ampak tudi ameriškega relifa noče, ako ga ne bo ona delila. Kajti tisti, ki kaj "tala", ima v ljudskih očeh ugled. In v Jugoslaviji, pa tudi v Italiji vedo, in drugje, da "talo" navadno taki, ki so največ krivi ljudske nesreče. N. pr. v Italiji župniki in škofje in enako bi bilo v Sloveniji in na Hrvaškem. Tito zahteva, da se zaupa njegovi vladi, ne pa tistim, ki so pomagali fašistom. Velika škoda za Jugoslavijo, če se je ameriška pomoč v živilih, obleki in zdravilih ne bo dotaknila. Toda kot pravi omenjeni poročevalec, je Jugoslova-

nom samoponos več kot pa par ameriških ladij, ki bi prišle s potrebščinami v dalmatinske luke.

Isti vir, kot gori omenjen, pravi, da je v Italiji kakih 600 uradnikov ameriške UNRRA, ki čakajo, da bodo poslani v Jugoslavijo nadzorovati delitev živil. Morda Titova-Ribarjeva vlada ve, kakšni so ti uradniki in pa s kom bi držali in koga podpirali, če bi prišli tja.

Jugoslovanska vlada, kakršna je sedaj, je častnikom poudarila sledeče stališče: Zdrženim narodni so zagotovili materialno pomagati vsem, ki se bore za zlom osi. Jugoslavija je v tem boju proti njemu prispevala več kot katera koli druga okupirana dežela. In dolžnost zaveznikov je, da ji izvrše svojo obljubo.

UNRRA na to odgovarja, da kamor bo ona pošiljala relif, morajo delitev nadzorovati njeni ljudje. Ona hoče, da se bo pomoč popravici delilo in s tega stališča ne zaupa nikomur kot svojim uradnikom. In nava vlada v Beogradu pa njim ne.

Polne ladje potrebščin, namenjene Jugoslaviji, se leno zibljejo v pristanišču, pravi Edd Johnston, ker med Titom in UNRRA ne pride do soglasja. Če je njegovo poročilo točno — in bilo je že precej drugih podobnih — tedaj Jugoslavija bržkone ne bo deležna mnogo ameriške pomoči. Morda ji jo pride toliko, več iz Rusije, ako jo bo mogla dati.

Berlin je od zavezniških armad še zmerom jako oddaljen. Sedaj v Londonu, Parizu in Washingtonu prerokujejo, da bo vojna v Evropi trajala bržkone kar do prihodnje jeseni. In ker se ni končala to jesen, kakor so prej prerokovali, da se bo, iščejo krivce in se izgovarjajo drug na drugega, kar je Berlinu jako po godu.

Vatikan je zadnji priznal sedanjo francosko vlado, in to šele ko je uvidel, da se je de Gaulle vzlic Rooseveltovemu nasprotovanju uveljavil doma in v zavezniškem svetu. V Vatikanu do njega niso imeli nobenkrat simpatij, toliko bolj pa so držali z vlado v Vichyju, ki sta ji načeljevala maršal Petain in fašist Pierre Laval. Sedaj sta oba nekeje v Nemčiji v nacijskem varstvu.

Na banketih v Kremlinu se veliko nazdravlja. Rusi pijejo v vsaki nazdravici vodo, drugi pa kar kdo hoče. Na razpolago je vsega, tudi šampanjca in najboljših inozemskih likerjev. Ko so nedavno priredili v Kremlinu banket de Gaulleu, so pili vodo in šampanjca. Ameriški čitatelj bi lahko ob branju takih poročil sklepal, da so tam veliki pijanci. Toda na ameriških banketih se pije brez nazdravljanja, in pa pri barjih v kotih, kjer te nihče ne gleda.

"Army and Navy Journal", ki velja za avtoritativen list, pravi v svoji zadnji izdaji, da bi bila vojna v Evropi že končana, ako bi se hotela Anglija in Rusija boriti s Hitlerjem namesto zasledovati njune posebne interese, n. pr. Anglija v Grčiji, v Italiji in Belgiji, Rusija pa v baltičkih deželah in na Balkanu. Omenjeni list smatra, da sta ti dve deželi prepustile glavno breme boje s Hitlerjem ameriški armadi, namesto da bi uposile vse svoje sile za poraz Nemčije in s tem bi bilo konec nemške oblasti tudi v okupiranih deželah. Zarjamo je, da je prej Rusija Ameriki in Angliji očitala, da nosi vse breme z Nemci, sedaj bo pa ona deležna take graje in kritike.

LABORITI SKLENILI OSTATI V VLADI DO PORAZA NEMČIJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Čim bo zmaga dobljena, bo za delavsko stranko čas iti z vso silo v boj za priobitev večine poslancev v zbornici in za socializem.

Ob enem, je poudarjal, da kar se nanaša politike tiče, morajo laboriti delovati proti takim potezam Churchilla in njegovega ministra zunanjih zadev Anthonyja Edena, ki služijo nasprotnikom demokracije.

BOY SCOUTS v New Yorku mobilizirani v kampanji za šesto vojno posojilo. Na odru sta župan La Guardia in Hugo d'Alessandro.

ENO DOBRO DELO KONČANO

Conemaugh, Pa.—Zopet smo končali eno dobro delo. Saj tako si večina nas misli, z izjemo par rojakov, ki se menda še celo s svojimi lastnimi idejami ne strinjajo ter ne zaupajo niti samemu sebi. Svet je pač sestava različnih ljudi. To velja tudi pri našem humanitarnem delu, ki ga vršimo v pomoč Sloveniji in ostali Jugoslaviji.

Razveseljivo je, da ni med nami kaj mnogo trdosrčnikov, in še kolikor jih je, jih nadomestijo s svojimi prispevki Amerikanci. Dali so lepo obleko in v mnogih slučajih tudi denar. Obžalovanja je vredno, da imamo v naši okoliščini rojake, ki niso še niti centa in par zakrpanih hlač darovali. Se zmerom imamo med drugimi tudi take ljudi, ki jim ni mar drugega kakor zaslužek in biznis. Mnogi celo žele, da bi vojna še dolgo trajala, saj to bo denar. Taki ljudje ne store nič dobrega za človečanstvo. Le vojni davek plačujejo, ker ga morajo. Če pa se bi mogli izogniti, bi tudi to storili. Kakšen pa bi švel bil, ako bi vsi imeli za svoje geslo, "vzemti dosti, daj nič"? Ali pa, "kaj bi jaz delal zastoj, naj rajše kdo drugi!"

Ako bi se rojaki, ki delajo po naselbinah za SANS in za relifne akcije ne samo brezplačno, ampak še stroške imajo zraven, ravnali po tem pravilu, ali bi sploh mogli imeti kakšno ustanovo?

Veseli me, ko čitam, kako pridno so rojaki nosili skupaj obleko za uboge rojake v stari domovini. Tudi pri nas so bili v tem precej uspešni. Zbrali smo jo v skupni teži 1025 funtov. Nekateri so bile sicer nekoliko prašne, a smo jih dali očistiti, kar nas je stalo \$35 in plačali smo tudi za prevoz.

Bilo je gniljivo gledati vse to zbrano blago, vse lepo očisto in porabno. Imenoval bi imena darovalcev, ali vseh se ne bi mogel spomniti, pa ne bi bilo prav, da bi ene omenili, a druge ne.

Vsem, ki ste kaj prispevali, bodisi blago ali denar, prav iskrena hvala, in hvaležni vam bodo prejemniki v stari domovini. Priznanje tudi delavkam, ki so bile tako dobre v pomoč tej akciji, da so si vzele čas (kajti nekatere ženske ga nimajo, čeprav nimajo kaj delati), da so pregledovale vso obleko, prišle kak gumb ali kaj drugega popravljale, če je bilo potrebno. To delo so vršile Albina Mrak, Mary Svete, Mary Krebel st., Mary Krebel ml., Johana Stermece, Dorothy Grabenstein (Svete), Anna Krebel in Frances Turk. Veliko sta se trudile tudi Alice Mele in Anna Gabrenja, ki sta na Parkhillu nabrale toliko obleke, da skoro nisem mogel v avto zlesti. Ravno tako sta mi naložili avto z obleko Sophie Benčina in Mrs. Drobnik. In potem sta jo še ves dan čistile in šivale. Ne smem prezeiti tudi Vida Rovanska in Johna Cegljarja, ki sta mi pomagala pri delu.

Rekel sem v začetku, zopet smo končali dobro delo, ali treba bo z njim nadaljevati. Prejemki dosedaj v tej okolici so znašali \$1.034.66. Glavni prispevki so bila društva, namreč v največjih zneskih (skupaj \$399), posamezniki pa so dali \$635.15. Izmed vseh društev v okolici Conemauga je samo eno, ki se še ni odzvalo, a člani

istega društva pa so prispevali že lepo vsoto. Kljub temu pa bi bilo lepo tudi društveno ime beležiti v seznamu prispevateljev.

Od nekaterih smo v relifni sklad prejeli več kot pa bi kdo pričakoval, v mnogih slučajih pa je bilo ravno obratno. Izmed slovenskih biznismanov se jih le par zanima za to plemenito delo, drugi pa bi menda niti vedeli ne, da je vojna, če bi zvečer v register ne pogledali.

A drugi, ki so prispevali, marsikdo morda ne prav lahko, ker si je moral pritrpati, pa naj imajo zavest, da jim bodo hvaležni tisti, katerim bodo olajšali trpljenje.

Nadejam se, da se bodo odzvali tudi oni, ki doslej še niso nič darovali. Sedaj je pomoč nujna in z njo ne smemo odlašati. Tam stradajo hrane in so brez obleke in nimajo zdravil. To si sami ne morejo nabaviti, ker nimajo s čem. Taka pomoč jim mora priti od drugod in zato smo v akciji, da jim jo preskrbimo.

Joseph Turk, predsednik podružnice št. 28.

IZ URADA BIG TONYJA

Oakland, Calif. — Leto gre h koncu, zato hočem napisati ob njegovem zatonu še par vrstic. To storim ob enem s pošiljateljicam naročnine, ki jo je obnovil Albert Hrast. Morda bo iz mojega urada to vse za leto.

Spomram, da smo v letu 1944 dobro napredovali. Koliko sem k temu jaz pripomogel, ve najbolje upravnik. Klub dvestotnih se je prekosil in upam, da bo do konca leta že klub tristoletih, dopolnjen s polnim številom članov. Tako je prav. Proletarec je vreden vse podpore, ki mu jo moremo nuditi.

V Proletarcu (št. 1941) me Ciril Medved iz St. Louisa vabil, da ko bom spet fural čez njegovo vas, naj se tudi pri njem oglasim. Hvala za povabilo. Saj sem se pred tremi leti že vozil tam skozi, pa nisem videl nikjer nobenega medveda. Sicer se jaz kosmatina bojim, toda nikakor ne takega, ki dopisuje v Proletarca. Ciril pravi, da sem z njegovo ženo v sorodu. Mi ni prav nič znano, na kakšen način. Mogóče takole: Moj oče je večkrat prodal kakšno kravo, pa se je lahko pripetilo, da jo je kupil od mojega očeta njen oče. Ali kako naj bi že zalegal ta špas, ha-ha.

Ako me ne pokličejo v večna lovišča, se gotovo vidimo in takrat se bomo pa pomenili, kdo je povzročil, da sem z Medvedovo ženo v sorodu.

Ker v listu primanjkuje prostora, naj to zaostavim. Mama in jaz želiva vsem znancem in prijateljem, ter čitateljem Proletarca vesele božične praznike in srečno novo leto.

Anton Tomšič.

V SPOMIN ZASLUŽNEMU ROJAKU

Linden, N. J. — V naših naselbinah je v navadi, da imajo slovenski listi v njih zastopnike, ki agitirajo zanje. Tako je v takih poslih tukaj veliko pomagali svoji ženi Amaliji Joseph Oblak. Prejemala je Družinske koledarje in Majski glas, ki jih ji je pokojni Joseph raznesel, da so prišli med ljudi. Razveselil jih je tudi po sosednjih naselbinah.

Umrl je 1. novembra. Tako rad je pomagal in vzpodbujal rojake k delu za uspehe v aktiv-

nostih za napredek, a sedaj ga ni več med nami. Pogrešamo ga. Kadar sta prišle omenjeni dve naši publikaciji, jih je prinesel na sejo društva 540 SNPJ in jih razpečeval. Sedaj je preminul in to se bo v delu za našo stvar veliko poznalo med nami.

Tri dni pred smrtjo je prišel k nam z ženo, kot ponavadi. Prišel je sta se vedno skupaj z avtom. Plačal je društveni assement — zadnjikrat — in kupil od mene še tikete v prid Rdečega križa.

Pokojnik je imel velik, zares lep pogreb. Prišli so skupaj vsi člani društva št. 540, da se polove od pokojnega brata ob mrtvaškem odru. Tudi naši mlajši ljudje, tukaj rojeni, so ga vsi radi videli. Ko smo v minulem poletju ob 20-letnici vzeli sliko, je bil še med nami. Društvo mu je poklonilo k rakvi lep venec in sploh je bil ves mrtvaški oder v cvetju. Član tega društva je bil 20 let. Pogreba so se udeležili vsi člani društva — mladi in stari.

Ko smo imeli priredbo, sta bila on in njegova žena prva pri delu, pa bodisi v kuhinji ali kjer je bilo treba pomagati. Pokojnik je bil tudi družabnik. Na društvenih sejah nam je na klavir dostikrat zaigral kako slovensko pesem. A sedaj je na njegovem mestu vse tiho.

Vsem nam bo ohranjen v častnem spominu. Njegovi ženi Amaliji iskreno sožalje.

Družinske koledarje bomo spet dobili. Prišli bodo na naslov tajnika društva št. 540 S. N. P. J. Rojaki pa se bodo spomnili, da letos pri tem delu Josipa ne bo več. Teh publikacij on ne bo več prinašal na dom. Tako težko nam je, ker je preminul. — Agnes Pasarič.

ANGLESKA POLITIKA V ITALIJI SLUŽI EDINO REAKCIJO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

jali, da Sforzo niso odbili, ampak rekli Umberto, da bo boljše, če se ga ne sprejme v vlado, ker je nezanesljiv.

V čem "nezanesljiv"?

Iz te afere je postalo že nekaj polemike v angleškem parlamentu, še več pa v časopisju tam in tukaj. Končno se je oglašil tudi Sforza in povedal stvari, iz katerih je razvidno, da deluje sedanja zavezniška diplomacija prav tako tajno in spletkarsko, kakor v prejšnji svetovni vojni. To sicer za nas ni nič novega, a za mnoge je.

Sforza v bistvu pravi, da se je zameril Churchill edino zato, ker ni podpiral kralja in Badoglija. Prišlo je namreč na dan, da se je Sforza smel vrniti v Italijo s pisano obljubo ameriškega state departmentu, da ne bo nasprotoval Badogliu in ne deloval proti monarhiji. AP tolmači v poročilu z dne 11. decembra iz Londona, da se je Sforza moral iz italijanske vlade umakniti pod Churchillovim pritiskom. To baje trdi Sforza sam in dejstva potrjujejo, da ga

je Anglija potisnila iz nje. Čemu? Poročilo pravi, da zato, ker ni hotel podpirati kralja, pač pa se pridružil socialistom in drugim v zahtevi, da se ga odstavi in Italijo proglasi za republiko. Sforza je bil 11. oktobra 1943 pri Churchillu dve uri in v tem intervjuu sta razpravljala o bodočnosti Italije. Angleški premier je menda dobil vtis, da se bo Sforza ravnal po njegovih željah, a on pravi, da je Churchill že takrat dal jasno razumeti, kaj misli o kralju. Dalje je Sforza pojasnil, da pismo, ki ga je poslal ameriškega state departmentu, ko ga je vprašal za vizo v Italijo, ni on napisal, pač pa ga samo podpisal. V njemu je obljubil podpirati Badoglijevo vlado, česar pa ni storil. Ni čudno, če mu sedaj Eden očita, da se nanj ni zanesli, a čudno je, čemu podpira tako politiko naš state department.

Socialisti niso hoteli v vlado

Po padcu Badoglijevega kabineta so stopili v vlado tudi socialisti in komunisti. Prvi so obenem izjavili, da je njihna zahteva sedaj kot prej, da kralj mora iti in vsa dinastija z njim vred, ker je toliko kriva fašističnega režima v Italiji kakor Mussolini. Situacijo pa je spreminil komunistični voditelj Palmiro Togliatti, ki je po vrnitvi iz Moskve, kjer je bil v ubežništvu, komunistom dejal, da naj z zahtevo po strmoglavljenju dinastije odnehajo, kajti sedaj naj nam bo briga vojna proti Hitlerju, ne pa boj proti kralju. 3 tem je bila republikanska zveza razbita in dinastija pa obvarovana.

V novi vladi, ki je bila sestavljena 10. dec., je komunisti Togliatti podpredsednik. Socialisti pa so se odločili, da ne bodo igrali v roke vnanji politiki angleških torijev, niti ne kaki drugi deželi, ki si prizadeva, da se obvaruje v Italiji privilegije v sedlu. Isto je izjavila akcijska stranka, torej dve najvažnejši politični skupini v Italiji.

Dve "delavski" organizaciji v Srbiji razpuščeni

Jugoslovanski osvobodilni odbor v Beogradu je razpustil v Srbiji obe nacijski "delavski" organizaciji, ki sta bili pod kontrolo kvizlinga Nedića. Ena se je imenovala "Srpska zajednica rada" in druga "Nacionalna služba za obnovu Srbije".

V vojaški in mornariški službi strica Sama je sedaj 42 članov družabnega kluba Slovenskega centra.

Tropične bolezni večji sovražnik kot vojna.

Tropične bolezni so položile na tla 1.400.000 avstralskih vojakov, vojna pa le okrog 90.000.

V slučaju, da je vaš naslov ali ime na Proletarcu napačen, ali če se je primerila kaka druga pomota, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNKI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 na pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.,

CHICAGO 23, ILL.

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Razvoj pomožne akcije

V naš urad še vedno prihaja poročila o zbiranju obleke, čevljev, odej in drugih potrebščin za Jugoslavijo. V zadnjih dveh tednih so naše postojanke, organizirani lokalni odbori ter posamezniki poslali nič manj kot 31.954 funtov v skladišče v New York.

Iz Waukegan, Ill., poroča tajnik Joseph Zorc, da je odbor že odposlal dve pošiljki v skupni teži 5114 funtov. Istočasno pa smo prejeli ček od blagajnika Matha Jereba za \$350. Ta naselbina je do danes prispevala \$2450.

Pri podružnici št. 7, Little Falls, N. Y., so nabrali 615 funtov obleke ter \$27 v gotovini. Skupno so naši littlefallski rojaki darovali že \$1145 za pomožno akcijo WRFASD.

Odbornik Sansa Frank Klune, Chisholm, Minn., omenja v svojem poročilu, da so naše rojakinje pomagale zbrati in odposlati 1630 funtov razne obleke. Odbornica Theresa Speck, St. Louis, Mo., pa poroča o 52. zabojih v teži 6560 funtov.

V Jolietu, Ill., so imeli desetdnevno kampanjo, ki je prinesla 8946 funtov raznega oblačila. Vsega skupaj je bilo 153 zabojev, poročala sestra Josephine Erjavec, gl. tajnica SZZ, v katerih je bilo 522 ženskih povrnikov, 1157 svilnenih oblek, 262 bluz, 414 moških oblek, 281 jopičev, 314 ženskih in deklinskih kril, 775 komadov spodnje obleke, 149 otroških jopičev, 329 deklinskih oblek, moških srajc 286, hlače 146, 95 parov rokavic, 622 parov čevljev in mnogo drugega oblačila. Poleg že preje omenjenih delav, je tudi sestra Jean Težak, predsednica društva 108 KSKJ, nabrala novih stvari za \$100. Naselbina se je izvršno organizirala, za kar gre priznanje sestrji Erjavec, pomožnemu tajniku KSKJ bratu Zelnikarju, Johnu Jevcu, odborniku društva ABZ, Franku Wedicu, gl. tajniku DSD, župniku Matiji Butala ter vsem nabiralcem in delavcem.

Sestra Mary Musić, tajnica podružnice št. 56 v West Allisu, Wis., poročala je samo ta del milwaukeeškega okrožja odposlal 4000 funtov raznega oblačila. Obleko so nabirale tudi druge skupine, toda nam niso sporočile o rezultatu.

Podružnica št. 25, Chicago, je odposlala v prvih dveh pošiljkah nad 5 ton blaga in živin. Kampanjo je zaključila 7. decembra, katerega dne je bilo odposlano v New York raznega blaga nad eno tono in pol. Pobira pa še vedno denarne prispevke.

Drugi darovalci obleke in obutve so bili: Jennie Kotzman, Petaluma, Calif., 34 funtov; podružnica št. 105 SANS, New Philadelphia, Ohio, 75 funtov; Terezija Penca, Silvis, Ill., 40 funtov; Mary Erznosnik, Red Lodge, Mont., 158 funtov; podružnica št. 104 N. Braddock, Pa., 566 funtov.

Od 1. do 7. decembra smo prejeli denarnih prispevkov \$5.425.50 in vsoto odposlali v New York.

Do omenjenega dne smo poslali skoz naš urad skupaj \$32.339.17, ter ček za \$25.000, katerega je tajniku SANSa, ki je obenem gl. blagajnik WRFASD, izročil brat Leo Jurjavec, gl. blagajnik JPO-SS. Ta vsota je namenjena za zdravniške potrebe Slovencev. Poleg te vsote so Slovenci poslali naravnost v newyorški urad \$11.766.32, kar pomeni, da smo Slovenci prispevali do omenjenega dne \$69.105.49 za takojšnjo pomoč Jugoslaviji. Skupna vsota v fondu WRFASD je prekošala četrto milijona dolarjev. To je rezultat 9 tedenske kampanje skoraj izključno med jugoslovanskimi Amerikanci in ne vključuje denarja, ki ga je v ta namen dovolila uprava hrvaškega milijondolarskega fonda.

V omenjeni dobi smo prejeli prispevke od naslednjih: Podružnica št. 61, Indianapolis, Ind., \$220; skupni odbor iz Pittsburgha zopet \$600; odbornik širšega odbora SANSa rev. Matija F. Kebe iz Pittsburgha \$30 ter \$10, ki jih je prispeval naš rojak Frank Colarić.

Tajnik podružnice št. 104, N. Braddock, Pa., brat Anton Rednik, je poslal znesek \$100, kar je darovalo samostojno društvo Danica. Brat Jacob Stönich, Los Angeles, Calif., je poslal ček za \$50, dar Johna Erekca; podružnica št. 35, Gary, Ind., pa je nabrala med člani \$67. Med našimi rojaki v Eckhart Mine, Md., je nabral Mihael Beden \$12. Frank Poženel in Anton Urbas pa \$40. Prejeli smo skupno \$52.

Brat Leo Jurjavec, blagajnik JPO-SS, nam je izročil \$158.50, kar je bilo nabrano v naselbinah Frederick, Lafayette in Louisville, Colo. Nabrala sta rojaka George Zadel in Joseph Smith, pomagali pa so Math Sikich, Erie, Colo., ter Victor in Tony Slavec.

Naš zavedni rojak Venc Palčić, Corapolis, Pa., nam je poslal ček za \$35 ter pristavil: "Vam pošiljam \$30 za WRFASD, \$5 pa za SANS in sicer nam ne smete cvetja na grobove treh nečakov, ki so dali življenja za staro domovino. Dva sta padla kot partizana, tretji pa kot žrtve italijanske podlosti." Brat Palčić je že prej daroval za SANS.

Podružnica št. 25, Chicago, je nabrala \$140 za relifno akcijo, \$19 pa za SANS, kar je poslal tajnik Frank Aleš. Darovali so: Društvo Pioneer \$68, Narodni Vitezi \$49, Jugoslovansko stavbno in hranilno društvo \$15, Donald J. Lotrich \$17 ter John F. Beranich \$10.

Od podružnice št. 24, Virden, Ill., smo prejeli \$19.43, od katere vsote je namenjeno \$16 za WRFASD. Od št. 96, Auburn, Ill., pa smo prejeli znesek \$15.

Za podružnico št. 65, Worcester, N. Y., je poslal Frank Kermanc znesek \$37. Pred odhodom v bolnišnico, kjer je prejel nevarno operacijo, nam je tajnik Peter Rode poslal \$225. Zelimo mu skorajšnjo okrevanje.

John in Mary Petkovšek, Kokomo, Ind., sta se ponovno ogla-

sila ter poslala za SANS \$10, za pomožno akcijo pa tudi \$10.

V imenu postojanke št. 34 JPO-SS, Detroit, Mich., nam je poslala sestra Katherine Kraincz znesek \$121; postojanka 35 JPO SS v Collinwoodu pa znesek \$900. K tej vsoti je prispeval John Koss, blagajnik št. 53 S. N. P. J. \$50, ter enako vsoto Andrew Božić (kovač); enake vsote je darovala tudi družina Johna Zajca ter družina J. F. Durna. Frank Pucelj je ponovno prispeval \$25 prej pa že \$75). Imena drugih darovalcev bo objavil v listih tajnik J. F. Durn.

John Verderbar iz Willow Springs, Ill., je daroval za SANS vsoto \$50.

Vsem tem prispevateljem kot nabiralcem naša iskrena zahvala.

Iz newyorškega urada smo prejeli potrdilne knjižice, izdelane v triplikatni obliki, katere bomo v kratkem odposlali na naše podružnice. Izdajale se bodo osebam, ki so ali bodo prispevale večjo vsoto za pomožno akcijo WRFASD, zlasti neslovenskim darovalcem. Tajnike prosimo, da skrbno pazijo na te pobitnice ter sledijo navodilu, ki bo priloženo. Po eno potrdilo o prejemu te vsote dobi prispevatelj, prepis hrani nabiralec, oziroma tajnik, drugi prepis pa bo poslan v naš urad. Vrniti bo treba tudi vse pokvarjene ali nerabne liste, tako da se bo pravila vsota točno ugotovila po nadzornem odboru.

Prve dni meseca januarja bomo dobili tudi naše članske znake, do katerih bodo upravičeni vsi dobrostoječi člani SANSa ter seveda vsi novopristopili člani. Pomembno je lahko naprej, da bodo znaki zelo lični, zelo pomembni ter v ponos vsakemu, ki ga bo nosil. Znaki se ne bodo prodajali, pač pa bodo služili poleg članske karte za dokaz članstva. Letna članarina znaša \$2, ki se zamore plačati v dveh obrokih. Dohodki od članarine so namenjeni političnemu delu in upravi SANSa, kakor tudi za stroške v zvezi z relifno akcijo. Čitatelje te kolone vabimo, da pristopijo k lokalni podružnici, ali pa pomagajo organizirati novo v svoji naselbini.

Naše prireditve: Podružnica št. 48, Collinwood, O., prireja veselo in koristno pomožno akcijo v nedeljo 24. decembra v Slovenskem delavskem domu, Waterloo Rd.

Podružnica št. 2, Chicago (north side), Ill., prireja veselo in koristno pomožno akcijo v SANSa v Fleinerjevi dvorani, 1638 N. Halsted St., v soboto 20. januarja 1945.

Podružnica št. 106, Euclid, O., prireja javni shod v Društvenem domu na Reher Ave. v nedeljo 4. februarja. Glavni govorniki: Joško Oven, Janko N. Rogelj in Leo Kuslan.

Kampanja za šesto vojno posojilo se zaključuje 16. decembra. Dolžnost nas vseh je, da sodelujemo v nji na ta način, da kupimo vsak en bond več kot ponavadi. Kot ameriški državljani bomo storili svojo dolžnost tudi napram naši novi domovini, ki nam je nudila priliko, da v najhujši uri lahko pomagamo tudi našim bratom in sestram v starem kraju.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov + poštino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarce

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

Zgodovina Španije je borba teme proti luči in boj posedujočih za stari red

S fašistično Španijo imajo zavezniki velike neprilike ves čas vojne. Diktator Franco je prišel na krmilo edino z oboroženo pomočjo Hitlerja in Mussolinija in po zaslugi gojilne nevolnosti demokratičnih vlad. Tega diktatorja je angleški premier Churchill v svojem nedavnem govoru v parlamentu toliko hvalil in mu obetal neumeškanje zaveznikov v njegov režim, da tega niso mogli prenesti ne demokratični krogi v Angliji, še manj pa predsednik Zed. držav Roosevelt in naš državni department, čeprav smo skoz vsoto vojno španskemu diktatorju pomagali z živili, z oljem in drugimi potrebščinami, da bi ga na ta način odvrnili od vstopa v vojno proti nam. A Hitlerju in Mussoliniju, potem samo Hitlerju, pa pošilja rube in živila, dasi je svoje datjave Nemčiji na pritisk Zed. držav to pomlad nekoliko znižal. Svoji "protikomunistični" zvezi je ostal zvest in Hitlerju v pomoč poslal na vzhodno fronto par divizij španskih "prostovoljcev", nemški industriji pa surovine. Ako bo Churchillova obveljala, se "združeni" narodi ne bodo utikali v Francovo režim. Španski republikanci in sploh vsi v Španiji, ki delujejo za nov preobrat proti reakciji, bi v tem slučaju ostali osamljeni in brez opore.

Kakšna je Španija? Kake se je razvila?

Kdo je kriv bede in zaostalosti njenega ljudstva? V odgovor na ta vprašanja naj služi čitateljem članek, ki ga tu podajamo v glavnih obrisih španske zgodovine.

Podnebje, zemlja, način življenja, tisočletna zgodovina oblikujejo različne značaje narodov. Španci se v marsičem razlikujejo od drugih narodov, ker so tudi živeli in žive v precej drugačnih razmerah kakor druga evropska ljudstva.

V Španiji sta se spopadli Afrika in Evropa in ko so Španci končno le zmagali nad Maori, je ta večstoletni boj zapustil v njih globoke sledove. Ali se ne bi popolnoma drugače razvili, če bi bila njihova zibelka v Kopenhagenu ali v Švici? Ali ne bi bili tedaj docela danski ali švicarski smrtniki?

Poglejmo najprej zemljepisno karto Španije! V Italiji n. pr. gre gorovje skoro v ravni črti od severa proti jugu in deli deželo v dve polovici, omogoča pa, da se z obeh strani grade ceste, ki vežejo razne predele države.

V Španiji pa se razteza več gorskih verig od vzhoda proti zahodu. Ta gorovja popolnoma ločijo posamezne pokrajine, ki so zato živele zelo različno življenje in si ustvarile zelo različno kulturo. Večkrat neumljive jasteje v državljanski vojni, ki jo je vovejal španski narod a fašisti, boste razumeli šele, ko dobro pogledate španski zemljevid.

Na severu so Pireneji. V ravni in neprekinjeni črti se vlečejo 400 km od atlantskega oceana do sredozemskega morja. Niso tako visoki kakor švicarske Alpe in bi zato človek mislil, da jih je lažje prekoriniti. Je pa prav narobe. Alpe so višje, toda tudi širše in se zato dajo na njih graditi ceste, ki se počasi dvigajo in spuščajo. Pireneji so pa največ 100 km široki; njih prelazi so zato zelo strmi tako za človeka kakor za osla. Inženirji, ki so gradili železniško zvezo Španije s Francijo, so to dobro opazili in gresta zato oba progi, ki vežeta Madrid in Barcelono s Parizom, ob atlantskem oceanu in ob sredozemskem morju. Alpe pa reže polno predorov. Radi le neprehodnosti gorovja na severu so ohranili svoje posebnosti od pradavnih časov do danes slavni Baski.

Baski imenujejo sami sebi Evskaldunake in svojo deželo Evskera. Učenjaki imajo o izvoru tega svojevrsnega, najstarejšega naroda v Evropi več teorij; njihov jezik, ki ni prav nič podoben ne španskemu, ne francoskemu, bi kazal na to, da je njihova domovina v Aziji, ker je precej podoben jeziku čerkezov, ki prebivajo na Kavkazu. Gotovo je to, da so Baski trden, odporen rod izvrstnih ribičev, mornarjev, in železno vztrajnih delavcev.

Njihovo glavno mesto je že v 6. stoletju postavil neki gotski kralj. Baski, ki jih je okrog 800.000, prebivajo na ozemlju med biskajskim morskim zalivom na severu in med visokim gorovjem, ki zapira njihovo deželo na jugu in vzhodu. Baski so pokazali tudi v civilni vojni proti mednarodnemu fašizmu junaško žilavost.

Tudi neodvisna republika Andorra s 5.000 prebivalci je ohranila svojo samostojnost, ker leži visoko v gorovju in jo veže z drugim svetom samo ozka steza. Njena glavna vas Andorra šteje 600 ljudi. Andorra se upravlja sama že nad 800 let.

Kakor ločijo Španijo na severu Pireneji od Francije, kakor zapira astursko-kantabrijsko pogorje deželo Baskov, tako tudi druge gorske verige proti jugu kakor Sierra Nevada, Sierra Morena itd., del Španije v več samostojno živčih pokrajin. Kajti smer gorovij določa naravno tu-

di tok španskih rek. Vse izvirajo na visoki planoti in se z veliko brzino preko polno slapov iztekajo v morje. Ker na španskih visokih pogorjih kmalu skopni sneg, te vode kmalu upadejo in v dolgih, suhih poletjih se največje reke spreminjajo v ozke potočke. Izjeme tvorijo deloma le reke Tajo (izgovori: Tahó) in Guadalquivir od morja do Seville.

Veliki srednji del države sestoji iz visoke planote, ki jo pa visoko gorovje Sierra de Guadarrama spet deli na dve polovici; staro in novo Kastilijo. Kastilija, ki pomeni po naše deželo gradov, je prav lepo ime. Toda življenje v nerodoviti Kastiliji je trdo. Ze pred 2000 leti so bili Rimljani mnenja, da bi morala ptica, ki bi hotela preleteti Kastilijo, nositi s seboj vodo in hrano, če ne bi hotela umreti od žeje in lakote. Kajti gorovja, ki obdajajo to visoko planoto, so dovolj visoka, da zadržujejo oblake, ki se dvigajo s Sredozemskega morja in atlantskega oceana. Posledica tega je, da trpi Kastilija devet mesecev pod preklenskoročno, druge tri mesece je pa izpostavljena mrzlim in suhim vetrovom, ki neumljivo brijejo po goli planoti brez gozdov. Od živali vzdrže tu samo ovce. Edina trava, ki uspeva, je esparto-trava, ki je tako trda, da plečejo iz nje košare. Velik del te planote se ne razlikuje mnogo od pušcave. Tako bo vsak razumel, zakaj ima Španija mnogo manj prebivalcev kakor Anglija, ki je po obsegu mnogo manjša. Revščino teh krajev dobro razodeva slavno delo "Don Quihot", ki ga je v slovenskem prevodu izdal "Slovenska matica".

Junak tega romana Hidalgo ima ponosno ime Don Quijote de la Mancha. La Mancha (izgovori: manča) ali arabska ali manská ne pomeni nič drugega kakor divjo pustino. Tako znači ime junaka "gospodar pustine". Poleg neaklonjene narave so pa Španci trpeli še pod tem, da je pripadala še tista nevhvaležna zemlja cerkvenim in drugim veleposestvom. Povprečni Španec z vsoto svojo družino je imel zato toliko premoženja, da je lahko vse skupaj položil na enega oslička.

Bogat pa je iberski polotok na rudah: zlatu, srebru, bakru itd. Ta naravna bogastva so vzbujala poželenje sosedov že pred dvesto leti. Ko se je Sredozemsko morje spremenilo v torišče boja med afriško Kartago in Rimom, se tudi Španija ni mogla več izogniti svoji usodi, da sta se na njenih tleh za njene naravne zaklade tepla tuja roparja. Komaj sta izginila ta dva, ko so divja plemena s severa uporabila Španijo kot prav primeren most za prehod iz Evrope v Afriko.

Potem se je v 7. stoletju nekemu arabskemu roparju zasnajalo, da bi bilo dobro, če bi se podal na velik roparski pohod po svetu. Čez sto let so ta divja plemena osvojila vso severno Afriko in 711. leta se je njihov velikan Tarik podal v Evropo, ki je izkrcal svoje vojake v Gibraltarju. Od te slavne pečine, ki jo imajo zadnjih dvesto let Angleži v rokah, je prodiral dalje v Španijo.

Španci so se hoteli upreti temu afriškemu navalu. Toda sama geografija njihovega polotoka je preprečila vsako enotno, sklenjeno akcijo. Ovirale so jih gore in oviral jih je separatizem, ki se je razvil pri vsakem španskem plemenu, ki je živel sam zase v svoji dolini ali soteski. Da bomo boljše razumeli, naj omenimo, da je še danes pet tisoč španskih vasi, ki niso direktno zveza-

ne niti med seboj niti z zunanjim svetom. Mavri, čeprav divje ljudstvo iz afriških pustinj, so premagali Špance, ker so bili pod enotnim vodstvom in so navdušeno krvaveli za Alahovo vero in svojo skupno moč. Španska plemena pa so se borila vsako zase, in so se med seboj postrani gledala, namesto da bi združeno nastopila proti skupnemu sovražniku.

Sedem stoletij španskih vojn z Mavri je nepretrgana veriga medsebojnih izdajstev posameznih kršćanskih poglavarjev v korist Mavrov. Prodiranje mohamedancev se je ustavilo šele ob odporu Francozov, ki so pa prepustili Španijo njeni usodi.

Sicer so pa Mavri neizmerno mnogo koristili Španiji. Njen južni del so spremenili v pravi vrt; ti ljudje iz pušcave so znali ceniti vodo in ljubili so drevesa in rože, ki so jih morali v svoji pravi domovini tako pogrešati. Cordovo so si izbrali za prestolnico in to mesto je štelo 900 javnih kopalnic, preden so ga spet zavzeli katoličani. Pod katoliškim gospodstvom je padlo prebivalstvo Cordove z 200.000 na 50.000, število javnih kopalnic pa z 900 na nič. Mavri so zgradili celo mrežo prekopov za namakanje zemlje in vpeljali pomaranče, dateljne, sladkorni trs, bombaž. S prekopji iz reke Guadalquivir so dolino med Cordovo in Seviljo spremenili v "huerto", velik vrt, na katerem so tedaj kmeti štirikrat na leto spravljali žetev. Povabili so inženirje v deželo, gradili univerze, na katerih so znanstveno študirali poljedelstvo in druge praktične vede, in sezidali so edine ceste, ki jih ima Španija še danes. Mavri so prinesli zaostali katoliški Evropi matematiko in astronomijo in tudi dela starih Grkov so spet odkrili Evropi. In še eno moč so znali dobro izkoristiti: namesto da bi Jude zapirali in preganjali, so jim dali popolno svobodo, da so s svojimi organizatoričnimi in trgovskimi sposobnostmi delali za napredek dežele.

In potem se je zgodilo tisto neizogibno. Skoro vsa Španija se je pokoravala njihovi vladi, s strani katoličanstva jim ni grozila nobena resna nevarnost. O tem rajni na svetu se je raznesla vest še v druga arabska in berberska plemena, ki so se trpela žejo in pomankanje v afriških puščavah. Ker je bilo mohamedansko gospodstvo vedno avtoritativno, je zavisel njih uspeh ali neuspeh od sposobnosti ene same osebe. Dinastije, ki so nastale iz zdravih, medvedje močnih kmetov, so kmalu propadle v vedno večjem razkošju. Drugi zdravi in močni kmetje, ki so se še potili za svojimi volmi, so z zavistjo gledali na razkošno življenje v Alhambri in Alcazarju. Začele so se zarote, umori, državljanski boji, cele družine so bile iztrebljene in drugi so sedli na njihova mesta. Na severu so se pa začela prebujati posamezna španska plemena, ki so se počasi privadila, da so slišala na imena Castilia, Leon, Aragon, Navarra, Katalan itd. Iz te prebujene zavesti so začele nastajati majhne države in končno so sklenili, da vsaj začasno pozabijo na medsebojne prepire, da preženejo Mavre. Ta skupnost se je izrazila v tem, da se je kralj Ferdinand aragonski oženil z Izabelo kastilsko.

V tej veliki vojni z Mavri je bilo nad trideset tisoč krvavih bitk. Cerkev je izpremenila nacionalno osvobodilno vojno v versko vojno in s tem pahnila Španijo v nesrečo, ki jo morajo občutiti Španci do današnjih dni.

Španec je postal vojščak križa — zelo plemenita stvar, ki pa je spravila deželo na rob propada. Iz verskega fanatizma so uničili vse mavrske umetnine in njihovo "posvetno" (torej hudičev) kulturo. Mavri so bili pobiti, v kolikor niso prej zapustili dežele. Sledili so jim Judi. Kar jih niso pobili, so jih naložili na umazane ladje potem, ko so jim pobrali vse, kar so imeli. Kjer se je poljubilo kapitanu ladje, je uboge Jude izkrcal na suho.

Španci so trpeli sedem stoletij pod verskimi vojnami in inkvizicijo. Na tem je ljudstvo izkrcavalo in obubožalo. Kar je še ostalo, so si prilastili aristokrati.

O posestvih in družinskih razmerah v Španiji po zmagi katolištva je pisal s pogumno odkritostjo Edvard Kocbek med drugim:

"Sto tisoč ljudi je imelo 12 milijonov hektarov zemlje, en milijon kmetov 6 milijonov hektarov zemlje, dva milijona kmetov pa nista imela niti trohice zemlje, poleg njih pa sta bila še dva milijona poljedelskih delavcev. Posestniki latifundij (med njimi je bila tudi Cerkev) so proti silno majhni dnini in zavarovanj s carinami koplili ogromne dohodeke. Bili so neomejeni gospodarji Španije, zato ni nič čudnega, da je danes od 50 milijonov hektarov španske zemlje obdelanih le 20 milijonov hektarov in da je od 23 milijonov prebivalstva več kakor 9 milijonov, to je nad 40% od dneva plačanih delavcev. ... Zato so tudi kulturne razmere pretresljive. Analfabetov je v vsaki pokrajini na splošno 50-60%, v Madridu je bilo v nedavnem času še 40.000 otrok brez šole. Zelo majhna plast plemičev, industrijalcev in bogatih meščanov vlada neomejeno s svojim kapitalom ter živi v bogastvu in razkošju, velika večina pa v nevednih, včasih celo v živalskih razmerah. Zato je razumljivo, da razlika med obema svetovoma ni le gospodarska. V Španiji obstoja močno razredno sovraštvo, veliko družbeno nasprotje, kakor ga ni več zlepa najti. ... Veliko, zelo veliko krivdo ima španska duhovščina, posebno višja."

Gospodarsko in kulturno najvišjo stopnjo od vseh narodov in plemen na iberskem polotoku so dosegli Katalanci. V Katalaniji se je tudi najmočnejše pojavil odpor proti diktaturi Prima de Riveru. Po zlomu te diktature so začeli Španci spet svobodno dihati in se pripravljati, da popravijo vse tisto, kar so tirani nad njimi zakrivali. Sredi teh naprov so navalili na nje spet — Afričani pod vodstvom evropskih fašistov. In z njimi so morali Španci v civilni vojni bojevat najhujše boje na življenje in smrt. Bili so poraženi, toda ne za zmerom. Hrepenenja po svobodi jim fašizem ni mogel iztrgati.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street

TEL. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.

TEL. Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

BARETING & SON

POGREBNI ZAVOD

TEL. 29-361

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE .. CHICAGO, 23, ILLINOIS

American Labor Looks Abroad

The labor conventions at New Orleans and Chicago both took action looking to international cooperation. This fact in itself indicates a common awareness of the importance of world conditions. But the difference between the moves that were made indicates a wide gulf in political points of view.

The CIO is signaling its determination to step out in the international field by sending delegates to the London conference. The AFL refuses to collaborate in this project. It has for many years loyally participated in the IFTU, and at the New Orleans convention it has given new proof of its acceptance of international responsibility. But it will not go to London.

In announcing its resolution to raise \$1,000,000 to assist in the rehabilitation of unions in wartorn countries, the AFL gives practical evidence of a sense of world solidarity. In the words of Matthew Woll, the Federation "recognizes that an important factor in the maintenance of high wages and working standards in our country is the establishment of high wages and working standards throughout the world." The raising of this sum for such a purpose goes even further. It is directly in line with our democratic war aims.

The free trade unions are everywhere the prime enemies of dictators. By planning for the earliest possible rehabilitation of European unions, the AFL is directly contributing to the creation of a democratic Europe. It is doing what it can to see to it that our victory on the field of battle is followed by a victory in the social and economic organization of the war-ravaged nations.

The action of the CIO in taking part in the conference called by the British unions also shows courage and imagination. In so far as this indicates a definite break with labor isolationism, we must applaud it. This step is, on the other hand, tied in with developments which are fraught with danger both for the labor movement and for international relations.

It is easy to understand why British laborites desire closer connections with official labor representatives of the Soviet Union. The pact between the British Government and the USSR looks to close future political, military and industrial cooperation. The British unions are, in a sense, reflecting an official policy. If the CIO finally works with this new setup, it may find itself in an environment which is unfavorable to free trade unionism. The AFL, by staying clear of this new organization and finding other means of demonstrating its solidarity with European labor, is reasserting its position as a part of a trade union movement free from government domination.

No one can suppose that any large number of CIO members, except Communists, approve of government-controlled unions. Surely the CIO unions do not favor giving up the right to strike or any other weapon with which they can defend the interests of their members. No matter what the Communist line may be, the CIO can be depended upon in the end to stand up as militant representatives of the workers' rights and interests. The same statement can safely be made with reference to the great labor organizations of Great Britain. But for the present these unions are going along with a movement which is in the direction of a sacrifice of labor's independence.

The New Leader has often criticized the AFL leadership for its conservatism. But it feels that in the present emergency our older federation has taken the right line. It is retaining its freedom to act and is taking the lead in rebuilding the free trade union movement of the world.—The New Leader.

If We Want Peace For Our Children We've Got To Face Facts

By RAYMOND HOFSES, Editor Reading Labor Advocate

Once it happened that a teacher set out to teach the French language to a group of students who insisted upon reading nothing but German text books. It happened, too, that this teacher's efforts were an utter failure and that he ended up in a nut house before the end of a year.

I tell this unhappy story with grave misgivings. For now it happens that we Socialists are attempting the task of teaching people how to live together in peace and happiness under an economy of abundance when the class persists in thinking according to rules that are logical only under a condition of scarcity. Certainly, so long as our fellow humans fail to understand that it is abundance we are talking about, and that abundance is a condition they can't avoid dealing with, they're not going to think the right thoughts or say the right words or do the right things to avoid another war which, even now, is clearly taking form in the pickering of international diplomacy.

What I am leading up to is a discussion of the conflict for post-war economic advantage that presently exists between the world's two greatest allies—Britain and the United States of America. To make it easy, let's narrow our consideration to the single item of commercial air transportation.

The conflict here is basic. Britain's capitalists want to poole the business of air transportation. American profiteers want to compete for the business as rugged individuals.

It is at this point that the American capitalists are thinking thoughts and proposing policies that clash so violently with the facts that, unless they see their error in time, they will have almost everybody—and especially their British war-allies—hating America.

I submit that the advocates of postwar international competition for economic advantage are as out of tune with the facts as were those students who tried to learn French while they were thinking German.

Let us admit that it was proper to rush and scramble and grab while the world was big and the

economy was small. That was the way of life and of progress in a world of scarcity. It worked when there were plenty of small nations to exploit and an abundance of territory to develop.

But now the economy is big and the world is small. Now no nation can move far from its own back yard without trespassing upon the other fellow's lot.

If we want peace for our children we've got to face facts. And the big fact is that America is able to supply enough airplanes to take care of ALL the transportation of the world. Likewise, we can supply ALL—or so close to all that there would be little left for any other nation to supply—of most of the things that people buy and use.

So what? So our profit-takers want to compete with nations that just can't compete. And so the less favored British want to sort of divide up the jobs.

Yes, I favor the British idea and, incidentally, it's the idea of most other nations, about those jobs.

I favor the idea even if it is described as an international "cartel." First, because I don't want the rest of the world to go gangling up on America in the next world war, and, second, because being an American, I don't want all the work of the whole world pushed on the people of this country.

I'm remembering now that we do live in an age of such abundance that, properly distributed, everybody can have enough of the good things of life. And from that point it's easy to come to the conclusion that workers can stop killing for jobs and owners can stop competing for markets—if they "plan it that way."

And that's the way Socialists propose to plan it.

Who wants to build airplanes and run a stratosphere delivery route? That's only a job to be done to make life better and easier. But it's not the essence of life. Let's divide the burden.

Who wants to sweat in a steel mill? Somebody MUST do it, to be sure. Well, Americans should be willing to do their share. But they should also want Britishers to do their share.

THE MARCH OF LABOR

A New Ideal Needed

Without intending to, we believe, foremost apologists for the private-profit economy are insulting the human race by their arguments. They assert that the best efforts of mankind can be evoked only by the hope of profit. They point to all the material gains already achieved by humanity in the long upward march from savagery. And they declare that progress would be retarded by an economy that would not offer people the hope of making profit from their own efforts.

They mis-state and misrepresent their case. To credit the capitalist system with the material gains achieved during the past century is to state the obvious, of course, since it is the only system we have had. But to say that there is no higher possible system than the one in which we are now living is to make the ridiculous claim that social evolution is at an end.

We don't merely believe, we know, that men will react with greater fervor to an ideal than to the urge for personal gain. The soldiers on the field of battle furnish an example that proves our point. They are not fighting, suffering and dying for their own gain, but for such abstractions as right and justice. What they wish for is not an advantage over their fellows, but their rightful share in a better-ordered world.

Just as soliders will not stop fighting because they are getting nothing out of war for themselves, just so inventors will not stop working and workers will not stop producing when society recognizes that they are working for the common good.

Instead of pointing to higher living standards which the profit system has achieved, we might also take a look at the higher "dying standards"—at the unhappiness rate which is measured by insecurity, penies, strikes and wars.

Capitalism gave us the latter, too. And it offers us nothing better for the future. The same science that the profit motive has encouraged is now being used to bring destruction and death, rather than co-operation and life, to the world.

We disagree with the stand-pat leaders of capitalist society who can see nothing better than private fortunes as a goal to men. There is another incentive. It is the altruism that has not yet been developed, the emotions of humanity which individuals stifle in themselves because to yield to them in a competitive private-profit society is to be penalized.

Socialism would not mean the end of invention. But it would mean that the wonders that man creates will be used to make life safer and better rather than to destroy, to enslave and kill.—Reading Labor Advocate.

ITALY

The situation in Italy is going from bad to worse, and winter has found the Allied authorities incapable of bringing any real help to a people which lacks bread, coal, and medicines. At the beginning of the month, the Italian papers displayed on their front pages President Roosevelt's promise that the bread ration in all liberated areas of Italy would be increased to 300 grams (10.57 ounces) a day. They are now commenting gloomily on private statements by Allied authorities who admit that they do not know where Mr. Roosevelt will get the bread. Hunger and cold might be tolerable, at least to the genuine anti-Fascist masses, if Italians felt free to work for the political reconstruction of their country. But if the Allied agencies do not seem particularly efficient in handling the food situation, they are certainly active in disarming the partisans, who want to fight the Crown to protect itself from the gathering anti-monarchist storm. Dear old Vittorio Orlando seems to be the favorite choice of British and other conservative Allied elements for Bonomi's successor. His elevation to the Premiership, accompanied by the strains of "Glovinella," would bring the liberation of Italy to a cynical conclusion, if the people do not prefer civil war.—The Nation.

THIS IS "GOING SOME"

In our pride, we are disposed to call the British "slow." Of course, that is not true now and never has been. When a Britisher really "gets on his toes" he can set a pace calculated to make the rest of mankind a little dizzy.

Here is an illustration: The "Daily Telegraph" of London announces an air mail edition. It is printed on special paper, carries the latest news, and will reach its readers, all around the world, almost before the sun sets. There is nothing "slow" about that.—Labor.

SANTA CLAUS IS ON WAY TO SOLDIERS OVERSEAS

The War Department disclosed that over 50,000 Christmas packages, the biggest load of mail ever to leave the United States, are now on their way to American soldiers overseas.

In some areas dog teams, camels, parachutes, amphibious ducks and jeeps will be used to speed the packages to isolated outposts.

THREE BILLIONS

NEW YORK.—Latin American countries are growing rich on the Good Neighbor policy.

The Guaranty Trust Company reports our friends to the south have accumulated \$3,000,000,000 in this country.

It's all legitimate. They sold us all kinds of things we needed and we paid good prices.

IN THE WIND

From THE NATION

The Veterans of the Abraham Lincoln Brigade pass on this quotation from the magazine Sales Management: "Dr. John Dollard is the author of a valuable and interesting pamphlet called 'Fear is Bait,' which gives the findings of a survey made among 300 survivors of the Abraham Lincoln Brigade. While it deals only with the causes and cures of fear in battle, any alert sales-training executive will find many helpful hints on how to train new sales men."

A report from the Spanish front says many veterans of Franco's Blue Division, which was sent to Russia to help the Germans, are now in concentration camps in Spain, accused of spreading Communist propaganda.

The Federal Council of the Churches of Christ in America announces the results of its 1943 survey of church membership, the first since 1926. The number of churches has increased 7.6 per cent since the last survey, the number of Sunday schools 15.6 per cent, and the number of their students 8.3 per cent. But the largest increase—21.7 per cent—was in the number of denominations.

A letter to the Catholic Worker reports a rumor that Hollywood is making a movie about the good works of American nuns, and warns against it: "Lest we again spend our enthusiasm and our money too readily and rashly and be caught again by Hollywood, we should try to perceive the dangerous hook of naturalism which is so subtly concealed within the attractive bait of religious entertainment." The letter is signed, "A Priest Who Saw 'Going My Way.'"

There is less than one public library book per capita in the United States according to the American Library Association. The figure for the country as a whole is .87 per capita; New Hampshire has 3.58 the highest for any state; Mississippi has .15, the lowest.

Festung Europa: All rail connections between eastern and western Slovakia having been cut by the partisans, the Minister of Transportation announces that postal service has been discontinued for "technical reasons." ... The neutral Swedish radio is a major source of news in Denmark. It is considered discourteous to telephone people during its broadcasts. ... A common sight in Holland these days is a procession of German officers retreating before the Allies in anything that will roll, including automobiles drawn by horses. They are usually accompanied by a Gestapo detachment threatening to shoot anyone who laughs.

HALF BILLION IN WATER SQUEEZED OUT OF POWER UTILITIES

Millions of dollars in light bills may be saved consumers as a result of the squeezing of water out of the capital accounts of private utilities by the Federal Power Commission.

Nearly 100 concerns throughout the country have been ordered to write off "immediately" \$553,109,714 of so-called "assets," on the ground that the sum represents "write-ups," according to Charles W. Smith, chief of the commission's bureau of accounts, finance and rates. A 6 per cent return on this fictitious value would be more than \$33,000,000 a year, he explained.

Smith made the disclosure at hearings being conducted by the commission at Newark, N. J., on its order requiring the New Jersey Public Service Company to wipe out \$68,000,000 of non-existent value on which rates are being charged.

What the commission's action means to consumers was emphasized by an announcement by the city government of Omaha, Neb., that legal action will be taken to compel the Nebraska Power Company to make a \$1,000,000 yearly reduction in Omaha charges.

The Federal Power Commission recently directed the Nebraska company to eliminate several millions of water from its capital structure. City officials thereupon appealed to the state Public Utility Commission for an order compelling the company to reduce its rates accordingly, but the company apparently possesses more influence with the commission than do the city authorities. In any event, the city's plea was denied.

Labor Comes to Life in Italy

A summary of the labor picture in Italy, following liberation, is furnished in an OWI report on the present economic condition there. Fascist control over labor, and Fascist labor syndicates, have been abolished, the report states, and the rights of workers to organize, hold meetings and select representatives for collective bargaining have been established.

Since the Allied Control Commission began operations in Italy, all disputes have been settled by arbitration or conciliation, without the use of military or other compulsion and without one serious strike.

The ACC, in cooperation with the Directorate of Labor of the Italian Ministry of Industry, Commerce and Labor which was set up following the stabilization of the Ministry after the capture of Rome, presently operates through military orders in Commission territory, and by an agreement in Italian controlled territory. Legislation covering reforms is being prepared.

A General Confederation of Italian Labor has been organized in Rome by three political parties who previously had formed unions and confederations: the Communist, Socialist, and Democratic-Christian, the report states. "Some few new and independent unions were formed. In other cases, the members of the dissolved syndicates elected new leaders, changed the name of the organization, and now function as representative of the workers' rights. Another leading labor confederation is designed as the Party for Action, and this group, together with 11 others, has been invited by the three organizing parties to join the General Confederation of Italian Labor."

The report stated that regional and provincial labor offices have been set up in Italy, and all Fascist officers operating Italy's social security agencies removed and their functions coordinated with the labor offices.

Concerning prices and wages, the OWI reported that inflationary prices, resulting from disrupted economy of the nation, have been urged as effectively as possible in view of the intense commodity shortages, and wages were increased to an average of 50 per cent in an effort to balance the working man's budget. After that single increase, a "hold the line" policy has been enforced.

"Price policy in Italy under Allied control has consisted mainly of attempts to salvage remnants of a broken-down system of controls developed by the Fascist government before and during the war," the report stated, declaring that price controls under the Fascists were "characterized by intrigue and corruption."

Wages and salaries were supposedly frozen, the report said, but government salaries were increased through supplementary payments and legal rates for agricultural workers were largely disregarded. At the invasion of Sicily, Allied authorities froze wages at the then prevailing level, later authorized wage increases as black market prices soared with the complete breakdown of controls following occupation. Prices were fixed on basis commodities on March 8, 1944.

A Bad Case Of Stubborn Streak

To us the most inexplicable angle of the wage situation in this country, as brought about by the wage stabilization order, is the tenacity with which the Government has held to the 15% limit on wage increases.

As originally laid down, this 15% limit was calculated on the basis of the increase in the cost of living between January 1, 1941, and September 15, 1942. That is, it had been found that the cost of living had increased 15% during that period, and the WLB accordingly ruled that all wage-earners were entitled to a corresponding increase in pay. We are, therefore, presumably operating under a system of wage control—such as is in force in Canada—which ties wage increases to the cost of living, allowing wages to advance with any over-all increase in the cost of living, and vice versa. We all know that such is not the case.

What is the situation here? The Government, through the Bureau of Labor Statistics, acknowledges that the cost of living has increased about 25.5%; a special fact-finding committee, appointed by the President, finds it has increased about 30%; a survey conducted by the labor members of the WLB claims it has increased at least 43.5%.

Note that even the Government does not claim that the cost of living has been held to the mere 15% increase registered up to September 15, 1942, and yet the Government, when ruling on wage increases, claims that it has and governs itself accordingly.

As Lil' Abner Yokum would say: "It's very confoosin', but not amoozin'."—The Brewery Worker.

CIGARETTES ARE SCANTY, BUT SUGGESTIONS AREN'T

K. M. LANDIS II in the Chicago Sun

The cigarette shortage is getting serious.

I can't understand why Gov. Dewey didn't seize on this issue in the last stages of his campaign. He might have swept the country if he had given us the slogan, "It's time for a light."

The OPA hasn't been much help. Administrator Chester Bowles suggests "same buying" as a solution, which is as infuriating as Marie Antoinette's remark about the starving Parisians: "Let them eat cake."

Another solution has been advanced by the Anti-Cigarette Alliance, which says this is the psychological time for us to swear off the filthy weed.

Unfortunately, these good people don't understand psychology. There is no satisfaction in swearing off unless you can boast about your will power, and there is no will power in being turned away from a cigarette counter.

Besides, a point of honor is involved. The OPA blames the shortage on the fact that we are smoking more "under the hectic strain of war days."

Anyone who swears off now will be suspected of not being immersed in the war effort.

No Known Way to Ration Nerves

The OPA goes on to say that rationing is impractical because some of us patriots smoke more heavily than others. And this is right. There is no way to ration nerves.

But there should be some way

to separate the true patriots from those who smoke just because it is fashionable who aren't really breaking down under the strain of the war.

I reject the idea that a distinction can be made along sex lines. Women are as much a part of this war as men and many of them wear the uniform of the Army and Navy.

But a law should be passed against the pseudo-patriots of both sexes who barely light a cigarette, take one drag and then stamp it out. The OPA should require us to bring in our stubs before getting a new pack.

A Damper for Puff-Puff-Puffers

Then there are the reprobates who smoke under forced draft and puff like locomotives. They can burn up a cigarette in a few seconds without getting any taste out of it.

A damper should be required for such saboteurs, constructed along the lines of the metal masks used by hay fever sufferers. If this failed, the OPA might place on the market a cigarette filled with coal or some other lignite substance that would produce the same effect.

And the Red Cross should be delegated to give public classes on how to inhale. Fully half the smokers I know could get along on several cigarettes a week if they inhaled, and a good many of them would get sick on one.

In the meantime I'm doing my best to follow the OPA suggestion about "same buying." Whenever I get a chance I buy a pack of extra-lengths, and I'm not particular about the brand.

Fanaticism is the false fire of an overheated mind.—Cowper.